

**DORACAK PËR
MËSIMDHËNËS PËR
INTEGRIM TË
MËSIMIT
EKSPERIENCIAL
RRETH MJEDISIT
JETËSOR DHE
NDRYSHIMEVE
KLIMATIKE NË TË
MËSUARIT E
SHKENCAVE
NATYRORE NGA
KLASA E PARË DERI
NË TË PESTËN TË
ARSIMIT FILLOR**

Titulli original:

ПРИРАЧНИК ЗА НАСТАВНИЦИ ЗА ИНТЕГРИРАЊЕ НА ИСКУСТВЕНО
УЧЕЊЕ ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ ВО
НАСТАВАТА ПО ПРИРОДНИ НАУКИ ОД ПРВО ДО ПЕТТО
ОДДЕЛЕНИЕ НА ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Autorë:

Kiril Arsovski-Përzho

Nikolla Neshkoski

Sllavica Nestorovska

Biljana Arsovska

Mr. Ivanka Mijiq

Mbështetje profesionale:

Dr. Natalija Aceska

Mare Bojçovska-Saveska

Bashkim Mislimi

Udhëzime për përfshirjen e nxënësve me nevoja të veçanta arsimore:

Ivana Dvojakova

Përkthyes e gjuhës së shenjave:

Violeta Zgonc

Redaktor:

Mr. Mitko Çeshllarov

Redaktimi teknik:

Aneta Vasileva

Andrijana Zafirovska

Dizajni, ilustrimet dhe përpunimi grafik:

Vera Opashinov

Lektorimi shqip:

Luljeta Adili Çeliku

Përkthim nga maqedonishtja në shqip:

Nehim Tairi

Viti i botimit: 2025, Shkup

Botues: Shoqata për Mbrojtjen dhe Promovimin e Mjedisit Eco Logic Shkup

1. Ушба
2. Ушба
3. Ушба
4. Ушба
5. Ушба

6. Ушба
7. Ушба
8. Ушба
9. Ушба

10. Ушба
11. Ушба

12. Ушба
13. Ушба

14. Ушба
15. Ушба

16. Ушба
17. Ушба
18. Ушба

19. Ушба
20. Ушба

CIP 6poj: 373.3.091214:502/504(035)=18

ISBN: 978-608-4798-12-5

COBISS.MK-ID: 67450629

Ky doracak është përgatitur nga Byroja për zhvillimin e arsimit dhe shoqata qytetare "Eco Logic" në kuadër të projektit "Inkurajimi i fëmijëve dhe të rinjve në Maqedoninë e Veriut për t'u bërë shtytës të ndryshimit për të zvogëluar ndjeshmërinë e komuniteteve nga ndryshimet klimatike" i zbatuar nga UNICEF-i me mbështetje financiare të Suedisë.

HYRJJE

Një ndër segmentet shumë të rëndësishme në procesin arsimor në shkolla është arsimi për mjedisin dhe ndryshimet klimatike.

Është thelbësore që nxënësit të fitojnë njohuri për mjedisin që në moshë të hershme, të formojnë qëndrime dhe vlera për mbrojtjen e mjedisit nga ndotja dhe ruajtjen e një mjedisi të shëndetshëm dhe të pastër, si dhe të ndërmarrin iniciativa dhe aktivitete për të siguruar një mjedis jetësor më të pastër dhe të shëndetshëm. Në këtë mënyrë, shoqëria do të formojë breza të ardhshëm të cilët do të edukohen përmbi mjedisin, me vetëdije më të madhe mjedisore dhe të cilët do të kujdesen me përgjegjësi për natyrën dhe botën e gjallë në të.

Në plan-programet mësimore nga klasa e parë deri në klasën e pestë të arsimit fillor, studimi i mjedisit është i integruar në një sërë përmbajtjesh, veçanërisht në kuadër të lëndës së shkencave natyrore. Për arritjen e suksesshme të rezultateve të të nxënitorit, të përcaktuara në plan- programe, është e nevojshme që në klasa të realizohen aktivitete cilësore dhe kreative përmes së cilave nxënësit do të mësojnë në mënyrë eksperienciale për mjedisin dhe ndryshimet klimatike.

Doracaku për mësimdhënësit që japin lëndë të shkencave natyrore nga klasa e parë deri në klasën e pestë do t'i ndihmojë mësimdhënësit e grupit klasor dhe të lëndëve përkatëse për planifikimin dhe zbatimin e orëve në të cilat përpunohen përmbajtjet për mjedisin dhe ndryshimet klimatike. Doracaku është përgatitur për të mbështetur dhe frymëzuar mësimdhënësit në punën e tyre për realizimin e një mësimdhënieje të suksesshme dhe krijuese.

Doracaku përbëhet nga 30 skenarë mësimesh për një sërë përmbajtjesh nga plan-programet mësimore të shkencave të klasës së parë deri në klasën e pestë që kanë të bëjnë me të mësuarit rreth mjedisit dhe ndryshimeve klimatike. Skenarët e orëve grupohen sipas klasave (nga klasa e parë deri në të pestën veçmas). Për çdo klasë, skenarët janë të strukturuar sipas temave që mbulojnë përmbajtjen për mjedisin jetësor:

KLASA E PARË

- Tema: Njeriu dhe trupi i njeriut
Përmbajtja: Kujdesi shëndetësor
- Tema: Qeniet e gjalla
Përmbajtja: Bimët

KLASA E DYTË

- Tema: Qeniet e gjalla dhe vendbanimet e tyre

Përmbajtja: Kujdesi për mjedisin jetësor

- Tema: Bimët që lulëzojnë

Përmbajtja: Përçimi i ujit te bimët

- Tema: Energjia

Përmbajtja: Nxehhtësia

KLASA E TRETË

- Tema: Avancimi i shëndetit

Përmbajtja: Jeta e shëndetshme

- Tema: Forcat dhe lëvizjet

Përmbajtja: Forcat

- Tema: Ndryshimet e materialeve

Përmbajtja: Djegia

- Tema: Hapësira dhe trupat qiellorë

Përmbajtja: Yjet

KLASA E KATËRT

- Tema: Karakteristikat fizike të Tokës

Përmbajtja: Kushtet e motit dhe klima; Burimet natyrore dhe mbrojtja e tyre

- Tema: Karakteristikat e kafshëve dhe bimëve, si dhe ndarja e tyre

Përmbajtja: Karakteristikat e kafshëve dhe bimëve; ndarja e kafshëve dhe bimëve

KLASA E PESTË

- Tema: Karakteristikat natyrore-gjeografike të kontinenteve

Përmbajtja: Relievi i kontinenteve; Atmosfera

- Tema: Cikli jetësor i bimëve të lulëzuara

Përmbajtja: Fazat e ciklit jetësor të bimëve

- Tema: Organizmat e gjalla dhe mjedisi jetësor

Përmbajtja: Ndikimi i njeriut në mjedisin jetësor

Çdo skenar për orën e caktuar trajton përmbajtje konkrete që ndërlidhet me standardet e duhura të vlerësimit të plan-programit që duhet të arrihen nëpërmjet aktiviteteve mësimore. Njëkohësisht, për çdo skenar ore sigurohen konceptet që duhet të përvetësojnë nxënësit. Gjithashtu, janë theksuar pajisjet dhe mjetet e nevojshme për realizimin e aktiviteteve gjatë orës mësimore.

Skenarët e orëve zhvillohen përmes aktiviteteve hyrëse, kryesore dhe përmbyllëse. Aktivitetet hyrëse synojnë të aktivizojnë njohuritë e mëparshme të nxënësve dhe t'i njohin ata me përmbajtjen. Ato kryesisht konceptohen duke ndjekur prezantime të përshtatshme vizuale, duke zhvilluar diskutime etj. Në pjesën që u referohet aktiviteteve kryesore, jepet një përshkrim i hollësishëm i aktivitetit përmes së cilës nxënësit do të hulumtojnë dhe mësojnë në mënyrë eksperienciale, si dhe një propozim për mënyrën e organizimit të punës së nxënësve në grupe ose në çifte, me një theks të veçantë në monitorimin dhe drejtimin e nxënësve kur bëjnë supozime, kryejnë eksperimentet, vëzhgojnë ndryshimet, regjistrojnë rezultatet, paraqesin ato, shpjegojnë dhe diskutojnë për të njëjtat. Aktivitetet e skenarit kryesor të mësimit në këtë doracak ofrojnë një gamë të gjerë idesh për të mësuar nëpërmjet kërkimit dhe veprimit krijues. Aktivitetet përfundimtare, nga ana tjetër, synojnë të nxjerrin përfundime të sakta dhe të duhura. Pjesa e fundit e skenarëve të mësimit është reflektimi, në të cilin ofrohen pyetje për të përmbledhur dhe lidhur atë që është mësuar me jetën e përditshme të nxënësve, si dhe pyetje se si janë ndjerë ata gjatë mësimit dhe sa interesant ka qenë aktiviteti për ta.

Në fund të çdo skenari mësimit, jepet një link/vegëz me një version video të eksperimentit të përfshirë në aktivitetet kryesore, i cili i mundëson mësimsdhënësit të ketë një pasqyrë konkrete për të organizuar dhe realizuar më mirë punën eksperimentale gjatë orës së mësimit.

Skenarët e mësimit, pjesë përbërëse e këtij doracak, mësimsdhënësit mund t'i përdorin si ide për aktivitete që do të arrijnë standardet e vlerësimit në zbatimin e përmbajtjeve të sipërpërmendura të plan-programeve të shkencave natyrore. Aktivitetet mund të ndërmerren siç janë dhënë në skenarët e mësimit, ato mund të përshtaten ose modifikohen sipas ideve të mësimsdhënësit, nevojave dhe interesave të nxënësve dhe përparimit të tyre në procesin mësimit, mjeteve të punës në dispozicion, kushteve në shkollë etj. Ato përfaqësojnë shembuj të shkëlqyeshëm se si mësimi me përvojë (eksperiencial) rreth mjedisit dhe ndryshimeve klimatike mund të integrohet në mësimsdhënien e klasave nga klasa e parë deri në klasën e pestë sipas plan-programit të ri.

Pritet që ky doracak, përveç se do të jetë një mbështetje për mësimsdhënësit në planifikimin dhe realizimin e mësimsdhënies, të jetë edhe një nxitje për kreativitet, motivim dhe entuziazëm edhe më të madh në punë.

Organizimi i hapësirës dhe ambientit të punës

- Është e nevojshme të sigurohet një ambient i njohur dhe i sigurt duke hequr pengesat fizike.
- Vendi ku do të kryhet aktiviteti duhet të jetë i qasshëm, ndërsa materialet të jenë lehtësisht të qasshme për t'u trajtuar.
- Duhet të reduktohen sa më shumë stimujt e jashtëm që mund të ndikojnë në shqisat dhe të shpërqendrojnë pa nevojë vëmendjen (zhurma, drita).
- Nxënësit janë të organizuar në një mënyrë që optimizon mundësitë për komunikim, ndërveprim dhe mësim për të gjithë - me fokus të veçantë te nxënësit me nevoja të veçanta arsimore të cilët përballen me pengesa për të mësuar, zhvillim dhe pjesëmarrje.

Përzgjedhja e materialeve dhe mjeteve të punës

- Si pjesë e përgatitjes merret parasysh aftësia e nxënësit për të trajtuar në mënyrë të sigurt materialet e parashikuara për realizimin e aktivitetit. Nëse nxënësi përdor materiale të personalizuar (p.sh. mbajtëse për shkumësa, mbajtëse për stilolapsa, brusha për ngjyrosje etj.), atëherë ato përdoren gjatë realizimit të aktiviteteve.
- Nëse deri më tani nxënësi nuk ka punuar me disa nga materialet e ofruara, është e nevojshme të diskutohet me prindërit dhe anëtarët e ekipit gjithëpërfshirës për mundësinë e futjes së tyre në punën e përditshme të nxënësit.
- Fleksibiliteti dhe zbatimit i strategjive të ndryshme janë të nevojshme gjatë punës me materiale në mënyrë që nxënësi të mund t'i manipulojë ato më lehtë (për shembull, në vend që të lyejë me kolazh, ai mund të pikturojë ose të prodhojë në formate më të mëdha nëse studenti ka vështirësi me aftësitë motorike).

Komunikimi

- Mësimdhënësi jep kërkesa të shkurtra dhe të thjeshta, përdor komunikimin joverbal dhe komunikimin nëpërmjet fotove dhe videove.
- Nxënësit inkurajohen dhe nxiten të komunikojnë (p.sh. duke bërë pyetje të thjeshta).
- Mësimdhënësi tërheq vëmendjen e nxënësve vizualisht, verbalisht ose fizikisht.
- Nxënësit inkurajohen të mësojnë përmes komunikimit të ndërsjellë, të shkëmbejnë përvoja dhe të hulumtojnë në mënyrë të pavarur (për shembull, të shikojnë libra ose enciklopedi, të kërkojnë në internet në lidhje me temat që mbulojnë aktivitetet).
- Mësimdhënësi respekton vendimet e nxënësve.

Udhëzime për përfshirjen e nxënësve me aftësi të veçanta arsimore në realizimin e aktiviteteve

Aktivitetet e këtij doracaku mundësojnë përfshirjen e të gjithë nxënësve, pavarësisht aftësive, kapaciteteve dhe njohurive të mëparshme. Në raste të caktuara, mësimeve do të duhet të bëjnë përshtatje të caktuara të aktiviteteve. Kur vendosni se si të përshtatni metodat, format dhe mjetet e punës për nxënësit me nevojë të veçanta arsimore, është e rëndësishme t'u përgjigjeni pyetjeve të mëposhtme:

- A mundet nxënësi të marrë pjesë në të njëjtën mënyrë si bashkëmoshatarët/shokët e klasës?
- Nëse nuk mundet, a mund ta bëjë aktivitetin me materiale dhe mjete të përshtatura?
- Nëse nuk mundet, a mund ta bëjë aktivitetin në çifte apo grupe të vogla?
- Nëse nuk mundet, a mund ta bëjë aktivitetin me ndihmën e herëpashershme të një të rrituri (mësimeve, asistenti arsimor)?
- Nëse nuk mundet, a mund ta bëjë aktivitetin me ndihmën e drejtpërdrejtë të një të rrituri (mësimeve, asistenti arsimor)?
- Nëse nuk mundet, a mund të bëjë një aktivitet tjetër që i përshtatet njohurive dhe aftësive të tij?

Përgjigja e këtyre pyetjeve jep drejtim se si të përshtaten ose modifikohen aktivitetet. Realizimi i aktiviteteve me nxënësit me nevojë të veçanta arsimore nuk mund të realizohet në mënyrë të planifikuar më parë. Në raste të tilla, gjëja më e rëndësishme është të ndiqni nevojat e nxënësit, brenda mundësive tuaja.

Përshtatjet ose modifikimet që do të bëhen për zbatimin e aktiviteteve duhet të bazohen në një vlerësim të mëparshëm të nxënësit, përkatësisht në potencialin, aftësitë dhe nevojat e tij për mbështetje, në përputhje me qëllimet e përcaktuara në planin individual arsimor të nxënësit ose një plan-program të modifikuar. Më poshtë jepen udhëzime që mund të jenë të dobishme në përshtatjen e hapësirës, kohës, materialeve, komunikimit dhe qasjes ndaj punës me nxënësit me nevojë të veçanta arsimore.

Organizimi i orarit ditor dhe përcaktimi i kohës për realizimin e aktivitetit:

- Është e dëshirueshme që prezantimi i orarit ditor të jetë vizual duke përdorur figura në mënyrë që nxënësit të dallojnë dhe kuptojnë se për çfarë aktiviteteve po bëhet fjalë.
- Fleksibiliteti është i dëshirueshëm dhe nëse nxënësi me nevojë të veçanta arsimore nuk ka mundësi të marrë pjesë për momentin, atëherë aktiviteti shtyhet nëse e lejon orari ditor.

Vëmendja dhe përqendrimi

- Para fillimit të aktivitetit, edukatori/ja duhet të jetë i sigurt se ka vëmendjen e fëmijës. Për këtë qëllim, në tavolinë apo në hapësirë nuk duhet të ketë gjëra që do të shpërqendronin vëmendjen e fëmijës.
- Edukatori/ja ndihmon fëmijët në organizimin e hapësirës dhe materialeve.
- Koha e aktivitetit rregullohet sipas vëmendjes dhe përqendritit të fëmijës. Nëse është e nevojshme, bëhet një pushim i shkurtër, gjatë të cilit fëmija mund të bëjë ndonjë detyrë që e relakson.
- Edukatori/ja shënon fillimin dhe mbarimin e pushimit dhe mandej fëmija vazhdon me detyrën.
- Përdoren kohëmatës vizualë që tregojnë se sa minuta kanë mbetur për aktivitetin.
- Vëmendja dhe përqendrimi janë një “ushtrim” sipas qasjes “hap pas hapi” gjatë zbatimit të aktiviteteve.

Përvetësimi i nocioneve të reja

Gjatë realizimit të aktiviteteve, kur fëmijët me nevoja të veçanta arsimore ndeshen me nocione dhe koncepte të panjohura për ta, atëherë mund të zbatohen udhëzimet e mëposhtme:

- Përdoren fjalë dhe fjali të thjeshta me mbështetje shumëshqisore (fotografi ose ilustrim, video, objekt konkret, një prodhim nga aktiviteti).
- Përdoret një kombinim i metodave të ndryshme të punës: metoda e demonstrimit, shpjegimit, ilustrimit, lojës etj.
- Detyrat dhe aktivitetet ndërlidhen me përvojën e fëmijës.
- Fëmija përfshihet në diskutim, me pyetje që korrespondojnë me aftësitë dhe mënyrën e tij të komunikimit.
- Planifikohet dhe parashikohet kohë e mjaftueshme për përsëritje të koncepteve që mbulohen në orë.

Niveli i përfshirjes dhe mbështetjes gjatë aktivitetit

- Në varësi të aftësive të fëmijës dhe interesimit të tij për aktivitetin konkret, bëhet vlerësimi se cilat aktivitete mund të kryejë në mënyrë të pavarur ose me mbështetje. Kjo mbështetje mund të ofrohet nga bashkëmoshatarët dhe/ose edukatori/ja.
- Mbështetja e bashkëmoshatarëve është mjaft e rëndësishme sepse krahas përshtatjeve apo modifikimeve të tjera, kontribuon shumë në përfshirjen më të madhe të fëmijës me nevoja të veçanta arsimore në aktivitet. Në të njëjtën kohë, është e rëndësishme për fëmijët e tjerë sepse u mëson atyre ndjeshmëri, mosdiskriminim dhe barazi.
- Mbështetja e bashkëmoshatarëve mund të përfshijë: ndihmë për trajtimin e materialeve, kujtimin e hapit të ardhshëm të aktivitetit, disa shpjegime në lidhje me aktivitetin etj.
- Është e nevojshme të praktikohet puna në grup të vogël ose puna në çifte, ku fëmija me nevoja të veçanta arsimore do të ketë mundësi të përfshihet dhe të ndërveprojë me bashkëmoshatarët e tij.
- Edukatori/ja përdor lavdërimin, shpërblen dhe inkurajon fëmijën gjatë aktivitetit.

A stylized illustration of a tree with a thick, dark brown trunk and a large, rounded green canopy. The canopy is shaped like a human profile in silhouette, facing left. The background is a solid light blue. A white horizontal band runs across the middle of the image, containing the text 'KLASA E PARË'. Below this band, there are some green leaves and a small yellow flower. A small white cloud is visible in the upper right area of the tree's canopy.

KLASA E PARË

TEMA: Njeriu dhe trupi i njeriut.

PËRMBAJTJA: Kujdesi për shëndetin - Matësi i ndotjes

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN:

Ajri i pastër.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- E shpjegon rëndësinë e ujit të pastër dhe ajrit të pastër për shëndetin.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Secili grup/çift merr një fletë të kuqe dhe një të gjelbër, shirit vetëngjithës transparent të dyanshëm, një fllomaster, një thjerrëz, një objekt të rëndë (gur), gërshtë.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual për ajrin e ndotur dhe të pastër. Më pas ata diskutojnë se si mund të vërejnë ndotjen e ajrit.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Mësuesi/ja u jep mjetet e nevojshme për punë dhe u jep udhëzime të qarta për punën.

Nxënësit duhet të bëjnë një supozim për rezultatet që presin dhe të shpjegojnë pse mendojnë kështu. Ata i paraqesin supozimet vizualisht në fletoret e tyre.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Mësuesi/ja u shpërndan grupeve/çifteve një fletë të kuqe dhe një të gjelbër.

Fleta e kuqe përfaqëson ajrin në klasë.

Fleta e gjelbër përfaqëson ajrin e jashtëm (në oborrin e shkollës).

Nxënësit presin shirita për së gjati nga një fije shiriti vetëngjithës. Ngjisin nga një fije në secilën fletë.

Fleta e kuqe "Ajri në klasë" vendoset në një sipërfaqe të sheshtë pranë dritares ose në çdo vend të hapur në klasë.

Fleta e gjelbër "Ajri në oborrin shkollor" dërgohet në oborrin e shkollës, vendoset në një vend të sigurt, ndërsa një objekt i rëndë (për shembull, një gur) vendoset në një cep të fletës për të mos fluturuar larg.

Fletët nuk lëvizten gjatë eksperimentit.

Fletët e vendosura në këtë mënyrë lihen të qëndrojnë në të njëjtin vend për shtatë ditë.

Nxënësit vëzhgojnë shiritat ngjites çdo ditë me një xham zmadhues (thjerrëz), ndërsa ndryshimet i shënojnë/vizatojnë në mënyrë vizuale në fletoret e tyre.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Pas gjashtë-shtatë ditësh, nxënësit krahasojnë rezultatet e fituara për ajrin në klasë me ato jashtë dhe i regjistrojnë/vizatojnë në fletoret e tyre.

Ata vërejnë se sipërfaqja ngjitëse e fletës me emrin "Ajri i jashtëm/oborri shkollor" ka më shumë grimca të ngjitura në të në krahasim me sipërfaqen ngjitëse të fletës me emrin "Ajri i klasës".

Nxënësit krahasojnë rezultatet e fituara me supozimet që kanë bërë, diskutojnë dhe arrijnë në përfundim se në ajër ka ndotës. Më pas ata përmendin ndotësit e ndryshëm që mendojnë se janë të pranishëm në ajër.

• REFLEKTIM

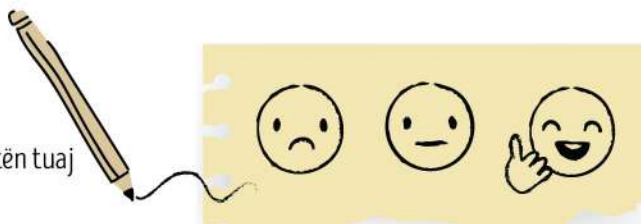
Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund ta zbatoni atë që keni mësuar në jetën tuaj të përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Njeriu dhe trupi i njeriut.

PËRMBAJTJA: Kujdesi për shëndetin - Pastrimi i ujit.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN:

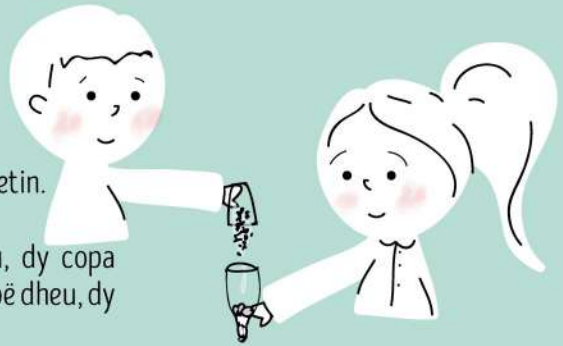
Ujë i pastër, shëndet.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- E shpjegon rëndësinë e ujit të pastër dhe ajrit të pastër për shëndetin.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Për çdo grup/çift, një shishe plastike, tre-katër topa pambuku, dy copa pëlhure pambuku, gjashtë-shtatë guralecë të vegjël, ujë, dy pëllëmbë dheu, dy gota plastike.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual për rëndësinë e ujit të pastër. Pastaj ata diskutojnë se në çfarë mënyrash mund të pastrohet uji.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Më pas mësuesi ndihmon nxënësit të bëjnë një prezantim vizual për rëndësinë e ujit të pastër dhe ajrit të pastër për shëndetin.

Nxënësit duhet të bëjnë një supozim për rezultatet që presin dhe të shpjegojnë pse mendojnë kështu. Ata i paraqesin supozimet vizualisht në fletoret e tyre.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Para se të fillojë aktiviteti, mësuesi/ja pret pjesën e poshtme të shisheve plastike të ujit, më pas i jep secilit grup/çift një shishe plastike të prerë në këtë mënyrë (pjesën e sipërme të shisheve).

Nxënësit vendosin qafën e shishes poshtë në tapet.

Nëpërmjet pjesës së prerë nxënësit mbushin qafën e shishes me topa pambuku.

Mbi pambukun vënë disa copa të vogla pambuku dhe mbi të vendosnin disa guralecë të vegjël.

Mësuesi/ja i jep secilit grup një filxhan me një përzierje uji dhe dheu.

Nxënësit e derdhin përzierjen e tokës dhe ujit përmes pjesës së hapur të shishes ndërsa uji derdhet në një gotë të pastër.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit vërejnë një ndryshim në pastërtinë dhe çiltërsinë e ujit para dhe pas kalimit përmes filtrit të përbërë nga gurë, pëlhurë dhe pambuk.

Nxënësit vërejnë se materialet në shishe pastrojnë ujin nga dheu.

Nxënësit krahasojnë rezultatet e fituara me supozimet që kanë bërë. Ata diskutojnë dhe nxjerrin përfundim se uji i ndotur mund të pastrohet

• REFLEKTIM

Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund të zbatoni atë që e mësuat në jetën e përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Gjallësa.

PËRMBAJTJA: Bimë - Karota.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN:

Rrënjë, dru, gjethe.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- E njeh nevojën e kujdesit të bimëve (kullotën, lulet, pemët).

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Çdo grup/çift merr tre karota, një kuti të zbrazët vezësh, ujë, një dyshek të papërshkueshëm nga uji.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual për kujdesin e bimëve.
Më pas ata diskutojnë mënyrat për t'u kujdesur për bimët.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Më pas mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve, si dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktiviteteve.

Nxënësit duhet të bëjnë një supozim për rezultatet që presin dhe të shpjegojnë pse mendojnë kështu. Ata i paraqesin supozimet në mënyrë vizuale në fletoret e tyre.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Mësuesi/ja i ndan grupeve/çifteve nga tri pjesë të karotave (vetëm majat e karotave që lidhen me gjethet).

Nxënësit vendosin copat e prera të karotave në qendër në gropat e kartonit të vezëve.

Ata vendosin kutitë e vezëve me karotat në një material/dyshek të papërshkueshëm nga uji dhe i vendosin pranë dritareve.

Nxënësit i ujitin karotat me një sasi të vogël uji për shtatë ditët e ardhshme (derisa ato të mbijnë). Karotat që mbijnë (fidanët) së bashku me kutinë e kartonit mbillen në kopshtin e shkollës.

Karrotat/fidanët nuk prodhojnë karota të reja në tokë, por një lule që më vonë do të prodhojë farë nga e cila mund të mbillen karota të reja.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit vërejnë ndryshimet që ndodhin te karotat.

Nxënësit krahasojnë rezultatet e fituara me supozimet që kanë bërë. Ata arrijnë në përfundim se pjesa e sipërme e karotës që nuk e konsumojmë, në vend që të hidhet si mbeturinë, mund të rimbillet me kujdes dhe mund të mbijë një bimë e re.

• REFLEKTIM

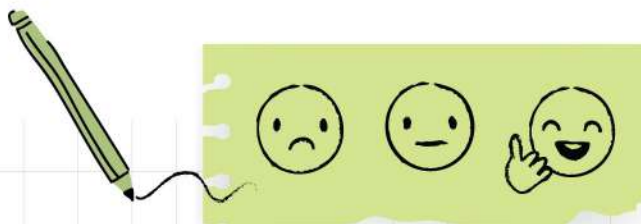
Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund të zbatoni atë që e mësuat në jetën e përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

KLASA E DYTË

TEMA: Gjallesat dhe vendbanimet e tyre.

PËRMBAJTJA: Kujdesi për mjedisin jetësor - Gazrat.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN:

Mbeturinat.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Njeh mënyrat e kujdesit për mjedisin dhe vendbanimet e afërta.
- Përshkruan ndikimet pozitive dhe negative të njeriut në mjedis.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Tri shishe plastike (me vëllim 0,33L), tri tullumbace, ujë, lëvozhgë bananeje, 50 gr fruta të freskëta (mbetje portokalli, limon ose manaferra).

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual për ndikimin e deponive në mjedis (si ato e ndotin ajrin). Ata diskutojnë mënyrat se si mund të zvogëlohet ndikimi negativ i mbeturinave në mjedis.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktivitetit/eksperimentit.

Mësuesi/ja u kërkon nxënësve të bëjnë një supozim për rezultatet që presin dhe të shpjegojnë pse mendojnë kështu.

Nxënësit shënojnë supozimet në fletoret e tyre.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin/eksperimentin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Mësuesi/ja u shpërndan grupeve lëvozhga bananeje dhe copa frutash të freskëta.

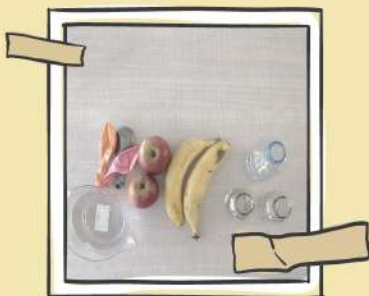
Nxënësit vendosin copat e lëvozhgës së bananes në një shishe.

Në shishen e dytë vendosin pjesët e mbetura të frutave.

I mbushin dy shishet e frutave me ujë.

Shishen e tretë e mbushin vetëm me ujë.

I mbyllin grykat e shisheve me tullumbace të pafryrë.

Të tri shishet i vendosin në një vend ku ka dritë dhe nxehtësi të mjaftueshme (në dritaren e klasës ose në një vend me diell në oborrin e shkollës).

Nxënësit vëzhgojnë ndryshimet në shishet e mbyllura të tullumbaceve për shtatë deri në dhjetë ditët e ardhshme.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit vërejnë se tullumbacet me të cilat i kanë mbyllur shishet e ujit dhe frutat e mbetura (lëvozhga e bananes) ose copat e frutave të freskëta janë fryrë dhe tullumbacet që mbylli shishen e ujit nuk është fryrë fare.

Tullumbacja në shishen e ujit dhe lëvozhgës së bananes fryhet më shumë se tullumbacja në shishen e ujit dhe frutave. Tullumbacja e shisheve të ujit nuk është i fryrë fare.

Ata krahasojnë rezultatet me supozimet e dhëna.

Nxënësit nxjerrin përfundim se për shkak të zbërthimit të frutave ose mbetjeve të frutave në ujë, fryhen tullumbacet me të cilat mbyllen shishet, përkatësisht se dekompozimi i mbetjeve lëshon substanca të dëmshme në ajër.

• REFLEKTIM

Çfarë bëmë sot?

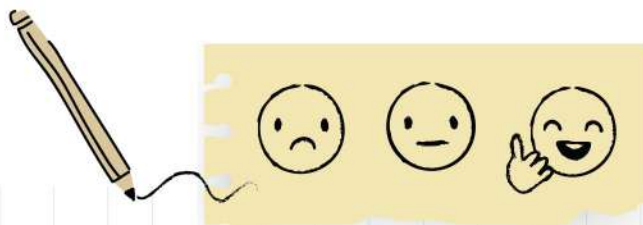
A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund ta zbatoni atë që keni mësuar në jetë tuaj të përditshme?

Çfarë mund të bëhet me mbeturinat që marrim nga ushqimi?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Gjallesat dhe vendbanimet e tyre.

PËRMBAJTJA: Kujdesi për mjedisin jetësor - Koshi i plehrave.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN:

Riciklim, ripërdorim, mbeturina.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Përmenden materiale që mund të riciklohen dhe ripërdoren.
- Identifikon mënyra të kujdesit për mjedisin e afërt dhe vendbanimet.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Gazeta/revista të vjetra, shirit i gjerë, ngjitës/shirit ngjitës, ngjitës i nxehtë (silikon), karton më i trashë, bojë me sprej/bojra tempera, letër ngjitëse, një kosh plehrash (përdoret si model), shkop ngjitës.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual për klasifikimin, riciklimin dhe ripërdorimin e letrës së vjetër. Ata diskutojnë se cilat materiale mund të riciklohen.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Më pas mësuesi/ja jep një përshkrim të aktivitetit dhe udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Nxënësit marrin një fletë gazete dhe e rrotullojnë në formë cilindri. Fundin e letrës në formë cilindri e ngjisin me ngjitës-shkop. Ata e përsërisin procesin aq herë sa është e nevojshme për t'i shkuar përreth kovës që shërben si model. Nxënësit presin dy shirita nga shiriti i trashë vetëngjitës, njëqind centimetra të gjatë dhe i vendosin në një sipërfaqe të sheshtë.

Ata vendosin gazetatat në formë cilindri mbi fijet e shiritit të trashë vetë ngjitës në një sipërfaqe të sheshtë afër njëra-tjetrës.

Formojnë një rreth nga gazetatat në formë cilindri dhe lidhin skajet me fijet e shiritit të trashë.

Nxënësit vizatojnë dy rrathë në karton më të trashë, duke përdorur si model pjesën e poshtme të një koshi të plehrave. Mësuesi/ja i ndihmon ata të presin rrathët nga kartoni, nëse është e nevojshme. Nxënësit ngjitin dy rrathët e kartonit me njëri-tjetrin.

Mësuesi/ja përdor ngjitësin e nxehtë për të lidhur rrathët e kartonit në njërin skaj të cilindrit.

Nxënësit i lyejnë me ngjyra temperash koshat e formuar në këtë mënyrë dhe i shënojnë duke vizatuar tabelat e dhura për ndarje të mbeturinave.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit zhvillojnë diskutim për materialet që mund të riciklohen dhe të ripërdoren.

Ata arrijnë në përfundim se me riciklimin dhe ripërdorimin e materialeve, mjedisi mbrohet nga ndotja.

• REFLEKTIM

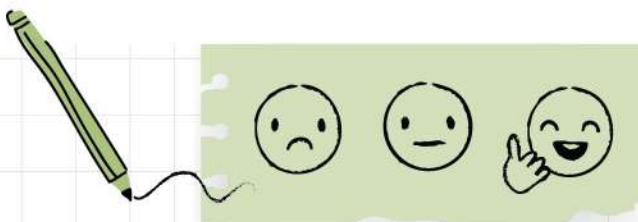
Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund të zbatoni atë që e mësuat në jetën e përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Gjallesat dhe vendbanimet e tyre.

PËRMBAJTJA: Kujdesi për mjedisin jetësor - Penda.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN: Mbeturinat.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Shpjegon ndikimin pozitiv dhe negativ të njeriut në mjedisin jetësor.

- E shpjegon rëndësinë e ujit të nevojshëm për jetë.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

filxhan/kavanoz qelqi, ujë, pendë, lëng për larje të enëve
sapun i lëngshëm, zinxhir, shkophth veshi.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual për ndotjen e ujit dhe ndikimin e tij te gjallesat. Të nxitur nga mësuesi/ja, përmes pyetjeve, nxënësit japin shembuj të ndotjes së ujit, diskutojnë mënyrat e ndotjes së ujit, pasojat e ndotjes së ujit dhe efektet e dëmshme në botën e gjallë.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktivitetit. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Çdo grup/çift bën kërkime duke ndjekur udhëzimet e marra më parë nga mësuesi/ja. Para fillimit të hulumtimit, secili grup/çift bën një supozim për rezultatet e hulumtimit (për shembull: Çfarë do të ndodhë me pendën në ujin e pastër dhe çfarë do të ndodhë me ujin në të cilin kemi vendosur detergjent për larjen e enëve ose sapun të lëngshëm?), i/e cili/a e shënon atë në fletore.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Nxënësit mbushin kavanozin me ujë deri në dy të tretat e vëllimit të tij. Në njërin skaj të pendës vendosin një zinxhir (një kruese dhëmbësh) dhe e vendosin në kavanozin me ujë.

Ata vendosin disa pika lëngu për larjen e enëve/sapun të lëngshëm në shkophthin e veshit.

Duke përdorur shkopin e veshit, nxënësit aplikojnë me kujdes disa pika lëngu për larjen e enëve/sapun të lëngshëm në

ujin rreth pendës, por jo drejtpërdrejt për të.
Ata e përsërisin procesin derisa penda të fillojë të zhytet në ujë.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit vërejnë se lëngu për larjen e enëve/sapuni i lëngshëm kontaminon ujin dhe shkakton fundosjen e pendës (shfaqja e një zogut). Nxënësit arrijnë në përfundimin se uji që është i ndotur me mbeturina të ndryshme, si detergjente për larjen e enëve, produkte higjienike etj., ndikon drejtpërdrejt në botën e gjallë.

• REFLEKTIM

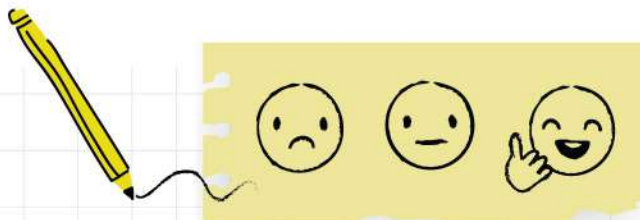
Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund të ndikojmë që të zbusim ndotjen e mjedisit?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Gjallesat dhe vendbanimet e tyre.

PËRMBAJTJA: Kujdesi për mjedisin jetësor - Dheu.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN:

Mbeturinat.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Shpjegon ndikimin pozitiv dhe negativ të njeriut në mjedisin jetësor.

PAJISJET DHË MJETET E NEVOJSHME:

Kavanoz/akuarium i madh qelqi, rërë, ujë, tri gota plastike, tri ngjyra të ndryshme ushqimore, shiringë mjekësore

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual për ndotjen e tokës dhe ndikimin e tij tek gjallesat.

Pastaj diskutojnë mënyrat se si mund të ndotet toka, ndikimi i ujit të ndotur dhe efekti i dëmshëm në botën e gjallë

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktiviteteve.

Para fillimit të aktivitetit mësuesi/ja u kërkon nxënësve të japin supozimet e tyre për rezultatet që presin dhe të shpjegojnë pse mendojnë kështu. Ata i shënojnë supozimet në fletoret e tyre.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Nxënësit vendosin rërë në kavanozin/akuariumin e qelqit, por nuk e mbushin tepër.

Nxënësit mbushin tri gota me ujë deri në gjysmën e vëllimit të tyre.

Në çdo gotë me ujë vendosin një ngjyrë të ndryshme ushqimore dhe e përziejnë mirë.

Nxënësit e marrin një gotë dhe e hedhin gradualisht ujin me ngjyrë mbi rërë.

E njëjta procedurë përsëritet me dy gotat e mbetura.

Nxënësit, me ndihmën e një shiringe mjekësore, nxjerrin ujin mbi rërë dhe vëzhgojnë ndryshimet që kanë ndodhur në rërë.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit vërejnë se rëra ngjyroset nga uji i ngjyrosur i cili vepron si ndotës.

Nxënësit arrijnë në përfundim se uji i ndotur depërton në tokë, si dhe në bimë (të cilat përdoren si ushqim) dhe në këtë mënyrë ka ndikim të dëmshëm në botën e gjallë.

• REFLEKTIM

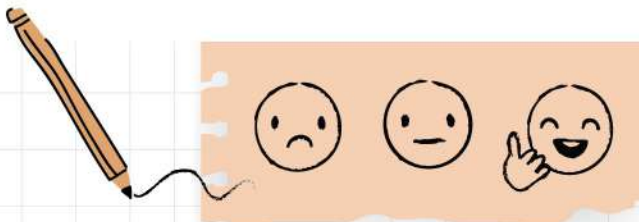
Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund të zbatoni atë që e mësuat në jetën e përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Bimë që lulëzojnë.

PËRMBAJTJA: Përçimi i ujit nëpër bimët - Ngjyrosja e luleve të bardha.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN:

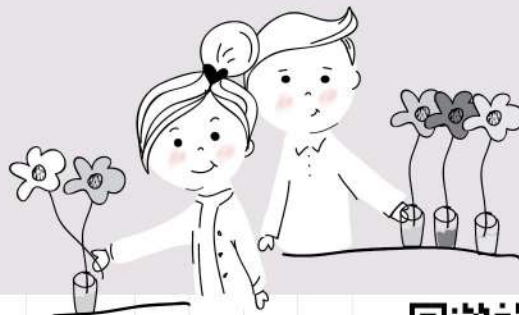
Rrënjë, përçim uji, thithje uji.

NDËRLIDHJA ME STANDARDËT E VLERËSIMIT:

- Identifikon pjesët e bimës përmes së cilave përçohet uji.
- Përshkruan se si përçohet uji nëpër bimën.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Çdo çift/grup merr pesë lule të bardha nga një bimë që lulëzon, pesë gota plastike, një litër ujë, ngjyra të ndryshme ushqimore, gërrshërë.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual të përçimit të ujit nëpër një bimë. Më pas ata diskutojnë se si përçohet uji nëpër bimën, duke identifikuar pjesët e bimës përmes të cilave përçohet uji.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Më pas mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktivitetit.

Nxënësit duhet të bëjnë një supozim për rezultatet që presin dhe të shpjegojnë pse mendojnë kështu. Ata i shënojnë supozimet në fletoret e tyre.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

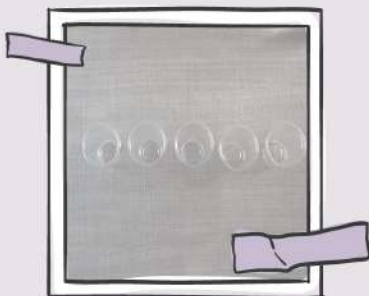
Aktiviteti:

Nxënësit mbushin pesë gota me ujë. Një e treta e vëllimit të çdo gotë mbushet.

Në çdo gotë shtihet ngjyrë e ndryshme ushqimore.

Nxënësit presin kërcellet e luleve me gërrshërë dhe vendosin nga një lule në çdo gotë.

Nxënësit i lënë lulet në gota për 24 orë.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Ata i lënë lulet në gota me ujë të ngjyrosur të qëndrojnë për 24 orët e ardhshme.

Gjatë ditës dhe të nesërmen, nxënësit bëjnë vëzhgime dhe monitorojnë nëse dhe si do të ngjyrosen lulet e bardha.

Pas një dite, nxënësit krahasojnë rezultatet e fituara me supozimet që kanë bërë dhe i regjistrojnë ato. Ata zhvillojnë diskutim dhe nxjerrin përfundim.

• REFLEKTIM

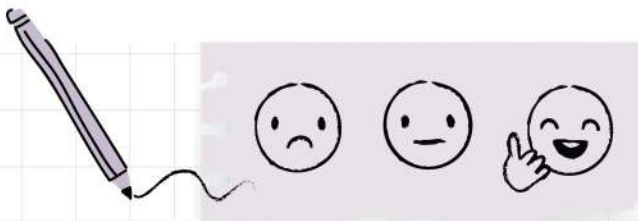
Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund të zbatoni atë që e mësuat në jetën e përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Bimë që lulëzojnë.

PËRMBAJTJA: Përçimi i ujit nëpër bimët - Karota.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN:

Rrënjë, përçim uji, thithje uji.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Identifikon pjesët e bimës përmes së cilave përçohet uji.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

- Çdo grup/çift merr një karotë, një kavanoz, ngjyrosje ushqimore dhe ujë.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual për absorbimin dhe përçimin e ujit nëpër një bimë. Më pas ata diskutojnë se si uji absorbohet dhe përçohet nëpër bimë, duke identifikuar pjesët e bimës përmes të cilave uji absorbohet dhe përçohet.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Më pas mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktivitetit.

Nxënësit duhet të bëjnë një supozim për rezultatet që presin dhe të shpjegojnë pse mendojnë kështu. Ata i shënojnë supozimet në fletoret e tyre.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

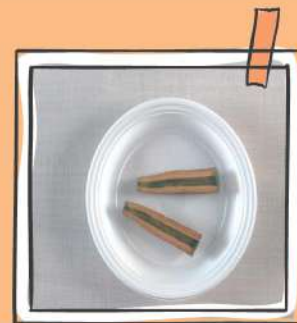
Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Nxënësit mbushin një kavanoz me ujë deri në një të tretën e vëllimit të tij.

Shtojnë ngjyrë ushqimore në kavanozin me ujë.

Nxënësit vendosin karotën në kavanoz.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Ata e lënë karotën të qëndrojë në ujin e ngjyrosur për 24 orët e ardhshme.

Gjatë ditës dhe të nesërmen nxënësit bëjnë vëzhgime dhe ndjekin se çfarë ndodh me karotën.

Të nesërmen mësuesi/ja i pret përgjysmë karotat e të gjitha grupeve/çifteve.

Nxënësit krahasojnë rezultatet e marra me supozimet që kanë bërë dhe i regjistrojnë ato. Ata zhvillojnë diskutim dhe nxjerrin përfundim. Gjithashtu, vërejnë se tufat përçuese të ujit e ngjyrosin karotën me ngjyrën e ujit në kavanoz. Nxënësit nxjerrin përfundim se si karota absorbon ujin (të pastër ose të ndotur) dhe përçon ujin e pastër ose të ndotur.

• REFLEKTIM

Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund të zbatoni atë që e mësuat në jetën e përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Energjia

PËRMBAJTJA: Ngrohja - Termometri.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN:

Nxehtësia, trup më i ngrohtë/më i ftohtë, temperatura, termometër.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Identifikon nxehtësinë si energji që ngroh trupat dhe objektet.
- Shpjegon si ndërlidhen temperatura dhe nxehtësia e trupave.
- Mat, lexon dhe krahason temperaturën me një termometër digjital.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Enë plastike me grykë të gjerë, karton, bojëra uji/letër me ngjyra, ujë, llambë e rregullt, termometër digjital.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual për diellin si burim energjie, përkatësisht dritën dhe nxehtësinë. Nxënësit diskutojnë për mënyrat se si mund të matim ngrohjen e trupave, si dhe ndikimin e nxehtësisë në botën e gjallë.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Më pas mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktivitetit.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

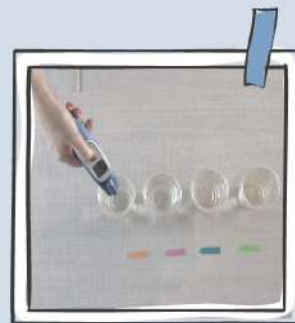
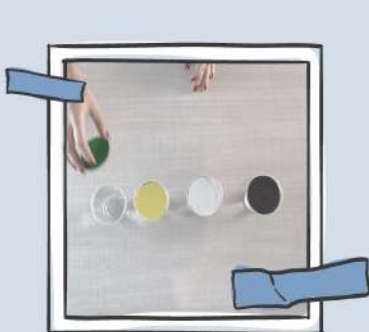
Aktiviteti:

Nxënësit mbushin katër enë plastike identike me ujë deri në gjysmën e vëllimit të tyre. (Është e rëndësishme që enët të jenë të njëjta dhe të vendoset e njëjta sasi uji në të katër enët).

Nxënësit me gërrshërë presin me kujdes katër rrathë kartoni me diametër të barabartë me diametrin e hapjes së enëve plastike/sipërfaqja e lirë e ujit.

Katër rrathët e kartonit lyen ose mbulohen me të njëjtin material në katër ngjyra të ndryshme: e bardhë, e zezë, e verdhë dhe gjelbër.

Rrathët e kartonit vendosen në sipërfaqen e ujit në enë (për të notuar).

Nxënësit vendosin enët nën rrezet e diellit ose dritën e një llambe të zakonshme (në rolin e Diellit) dhe i lënë për rreth 15 minuta. Nxënësit diskutojnë dhe bëjnë supozime për ndryshimet që ndodhin në ujë nën ndikimin e nxehtësisë si energji.

Pas 15 minutash, nxënësit heqin rrathët e kartonit dhe përdorin një termometër digjital për të matur temperaturën e ujit në secilën enë. Rezultatet e matjeve i regjistrojnë në fletoret e tyre, në tabelë ose diagram.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit analizojnë dhe vërejnë ndryshimin e temperaturave të matura të ujit në enët e ndryshme dhe e lidhin ndryshimin me ngjyrat e ndryshme të rrathëve të kartonit që mbulonin ujin në enët e ndryshme.

Nxënësit vërejnë se temperatura e ujit në enët e mbuluara me ngjyrë më të errët (e zezë) është dukshëm më e lartë se temperatura e ujit në enët e mbuluara me ngjyrë më të çelur (e bardhë, e verdhë dhe gjelbër). Ata diskutojnë lidhjen ndërmjet temperaturës dhe nxehtësisë së trupave/ujit. Nxënësit arrijnë në përfundim se ngjyra e errët tërheq më shumë energji/nxehtësi nga dielli/llamba sesa ngjyra e çelur. Nxënësit arrijnë në përfundim se ngjyra e gjelbër, e cila është ngjyra e bimëve, tërheq më pak nxehtësi sesa ngjyrat e errëta, e cila gjë po e ftoh tokën.

• REFLEKTIM

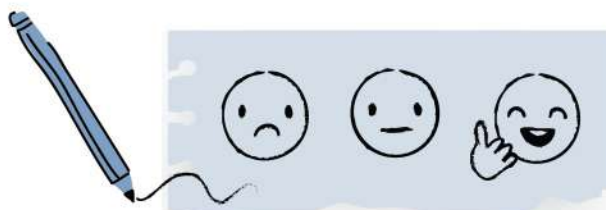
Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Si mund këtë ta zbatoni në jetën e përditshme?

Çfarë mësuat?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Energjia

PËRMBAJTJA: Ngrohja - Brigjet.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN:

Nxehtësia, shkërrja.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- E identifikon nxehtësinë si energji që i ngroh trupat dhe objektet.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Dy enë plastike transparente identike, glinamol/plastelinë,
kubë akulli, një llambë e zakonshme.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual rreth shkërrjes së akullit polar të Tokës dhe rritjes së nivelit të detit.
Nxënësit diskutojnë se si rritja e nivelit të detit ndikon në sipërfaqen e Tokës.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktivitetit.

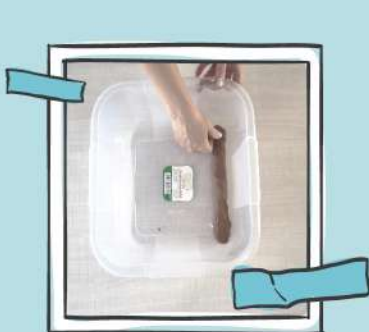
Çdo grup/çift kryen aktivitetin/eksperimentin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Nxënësit, në dy enë plastike, përgjatë njërës anë të brendshme të enës, formojnë një "breg" të vogël prej balte/plastelinë që duhet të simulojë një vijë bregdetare. (Është e rëndësishme që "bregu" i formuar në të dy enët të jetë i njëjtë.) Nxënësit vendosin të njëjtën sasi uji të përzier me akull në gjysmat e zbrazëta të enëve plastike, deri në buzë të "bregut". Në një enë vendosin disa kuba akulli në sipërfaqen e "bregut".

Të dy enët lihen nën dritën e një llambë të zakonshme ose drejtpërdrejt në rrezet e diellit, derisa akulli të shkrihet plotësisht.

Para se të fillojë shkrija e akullit, mësuesi/ja u kërkon nxënësve të japin supozimet e tyre për rezultatet e pritura dhe shpjegimin e tyre.

Nxënësit shënojnë supozimet e tyre në një fletore.

Nxënësit vërejnë ndryshimin e niveleve të ujit në të dyja enët.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit vërejnë se niveli i ujit në enën me akull në sipërfaqen e “bregut” është më i lartë se niveli i ujit në enën tjetër. Nxënësit arrijnë në përfundim se shkrija e akullit nga polet ndikon në ndryshimin e nivelit të ujit në brigjet e Tokës dhe të botës së gjallë.

• REFLEKTIM

Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Si ndikon ndryshimi i nivelit të ujit në bregdet në jetën e njerëzve?

Çfarë mësuat?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Energjia

PËRMBAJTJA: Ngrohja - Shkrirja e akullit.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN:

Nxehtësia, shkrirja, avullimi.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Përkthyer ndryshimet (shkrirjen, avullimin)

që ndodhin gjatë ngrohjes.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Enë transparente, enë rezistente ndaj zjarrit për ngrohjen e ujit, kuba akulli, pjatë elektrike për ngrohje (sobë me një pjatë).

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual rreth shkrirjes dhe avullimit të ujit në natyrë.

Më pas ata diskutojnë se si mund të shkrihet kubi i akullit e mandej të avullojë ujin.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktivitetit.

Mësuesi u kërkon nxënësve të bëjnë një supozim për rezultatet e pritura dhe të shpjegojnë pse mendojnë kështu. Ata i shënojnë supozimet në fletoret e tyre.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin/eksperimentin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Nxënësit vendosin disa kuba akulli në enën e pastër. Ena transparente me akull qëndron në një dhomë në temperaturë ambiente, ndërsa nxënësit vëzhgojnë ndryshimet që ndodhin në akull, përkatësisht shkrirjen e akullit.

Ujin e kubeve të shkrira të akullit e hedhin në enën rezistente nga zjarri.

Mësuesi/ja vendos enën rezistente nga zjarri në sobë dhe ngroh ujin.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit vërejnë se kubat e akullit shkrihen gradualisht në temperaturën e dhomës.

Nxënësit vërejnë se uji i enës rezistente nga zjarri pas ngrohjes ka avulluar.

Nxënësit verifikojnë saktësinë e supozimeve të tyre.

Nxënësit arrijnë në përfundim se uji ndryshon gjendjen e tij kur nxehet.

Nxënësit diskutojnë dhe arrijnë në përfundim se Dielli si burim i nxehtësisë ndikon në gjendjen e ujit dhe se periodhat e zgjatura me diell dhe rritja e temperaturave në Tokë ndikojnë negativisht për lumenjtë, liqenet, detet dhe oqeanet.

• REFLEKTIM

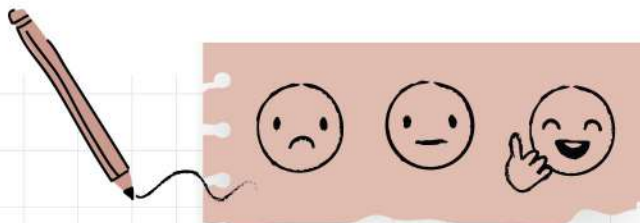
Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund të zbatoni atë që e mësuat në jetën e përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

KLASA E TRETË

TEMA: Avancimi i shëndetit.

PËRMBAJTJA: Jeta e shëndetshme - Spinaqi.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN:

Të ushqyerit e shëndetshëm.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- E ndërlidh shëndetin me higjienën e ushqimit (pastrimi, paketimi dhe ruajtja e sigurt).

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHMË:

Gjethë të freskëta të gjelbra spinaq/marula, detergjent për larjen e enëve, zbardhues, ujë, letër kuzhine, dyshek pune, doreza, syze sigurie.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual rreth ushqimeve të shëndetshme dhe mënyrave se si frutat dhe perimet mund të kontaminohen dhe zhvillojnë diskutim.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Më pas mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktivitetit.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Mësuesi/ja përgatit një tretësirë uji dhe detergjenti në një raport vëllimi 50 : 50 (1 : 1) dhe një tretësirë uji dhe zbardhues në një raport vëllimi 60 : 40 (3 : 2).

Në një letër kuzhine të vendosur në një dyshek të papërshkueshëm nga uji, nxënësit vendosin në një distancë të barabartë tre gjethë spinaq/marule.

Nxënësit me doreza mbrojtëse dhe syze mbrojtëse nën mbikëqyrjen e mësuesit derdhin pika:

- në gjethen e parë dhjetë pika ujë;
- në gjethen e dytë, dhjetë pika tretësirë uji dhe detergjenti;
- në gjethen e tretë, dhjetë pika tretësirë uji dhe zbardhues. I mbulojnë gjethet me letër kuzhine dhe i lënë në temperaturë ambienti për 24 orë.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Pas periudhës së kaluar, nxënësit vërejnë me sa vijon:

- gjethja e trajtuar me ujë është e pandryshuar;
- gjethja e trajtuar me një tretësirë ujore të detergjentit për larjen e enëve është e butë dhe gjysmë e kalbur;
- gjethja e trajtuar me tretësirë ujore zbardhuesi është më e bardhë dhe e tharë.

Nxënësit arrijnë në përfundim se frutat dhe perimet që përdorim për ushqim të shëndetshëm mund të ekspozohen ndaj ndotësve të jashtëm dhe se ndotja ndikon në cilësinë e tyre.

Nxënësit arrijnë në përfundim se ushqimi i kontaminuar ka ndikim të dëmshëm në shëndetin e njeriut.

• REFLEKTIM

Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund ta zbatoni atë që keni mësuar në jetën tuaj të përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Fuqitë dhe lëvizjet.

PËRMBAJTJA: Fuqitë - Mulli me erë.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN: Forca, drejtimi i lëvizjes, orientimi i lëvizjes, përshpejtimi, ngadalësimi, rezistenca e ajrit.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Shpjegon përshpejtimin dhe ngadalësimin si një ndryshim në shpejtësinë e lëvizjes.
- Identifikon rezistencën e ajrit dhe rezistencën ndaj ujit si fërkim dhe i lidh ato me formën e një trupi të caktuar.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Pesë gota plastike ose letre, dy kashtë të mëdha plastike për pije, një laps me gomë në njërin skaj, ngjitës ose shirit ngjitës, një kunj me zinxhir.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual rreth dukurisë dhe lëvizjes së erërave, diskutojnë se si mund të vëzhgojmë dukurinë e erës në ajër.

Nxënësit diskutojnë se si mund të masin shpejtësinë e erës.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Më pas mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktivitetit.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

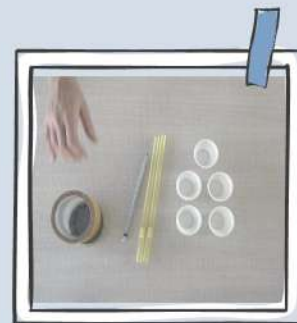
Aktiviteti:

Nxënësit duhet të bëjnë matës të shpejtësisë së erës (anemometër).

Nxënësit bashkojnë (ngjisin) dy kashta plastike të pijes me njëra-tjetrën në mes në kënd të drejtë.

Në secilën nga skajet e lira të kashtës vendosin njëren prej gotave plastike ose të letrës horizontalisht, në mënyrë që të gjitha gotat të jenë të orientuara me pjesën e hapur në drejtim të akrepave të orës.

Sistemi i gotave dhe kashtave i ngjitet gomës në fund të lapsit me kunj të zinxhirit (zip-pin). Sistemi i lapsave, gotave dhe kashtave ngjitet me një gotë që shërben si themel.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit i çojnë në oborrin e shkollës matësit e prodhuar të shpejtësisë së erës, i vendosin në një hapësirë të hapur dhe vërejnë se me shfaqjen e erës, gotat fillojnë të lëvizin në formë rrethi.

Nxënësit vërejnë se kur ndryshon shpejtësia e erës, ndryshon edhe shpejtësia e lëvizjes (rrotullimit) të gotave.

Nxënësit arrijnë në përfundim se përsheptimi ose ngadalësimi i shpejtësisë së erës ndryshon shpejtësinë e lëvizjes (rrotullimit) të gotave.

• REFLEKTIM

Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund të zbatoni atë që e mësuat në jetën e përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Ndryshimi i materialeve.

PËRMBAJTJA: Ndezja.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN:

Ndezja, zjarri.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- E identifikon djegien si një ndryshim të pakthyesëm.
- Njeh rrezikun e zjarrit në shtëpi dhe në zonën përreth.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Secili grup/çift merr një qese filtri çaji ose letër filtri, një dyshek rezistent ndaj zjarrit, gërrshërë dhe një çakmak.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual se si fillon një zjarr, për djegien e materialeve natyrore dhe ndikimin e zjarreve në pyje dhe në botën e gjallë në të.

Më pas ata diskutojnë pasojat e pakthyeshme të zjarreve në pyje dhe botës së gjallë në të.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Më pas mësuesi jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktivitetit.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Nxënësit hapin/presin me kujdes qesen e filtrit të çajit dhe derdhin përmbajtjen e qeses në një kosh mbeturinash. Ata e palosin qesen e zbrazët të filtrit të çajit në një formë cilindri dhe e vendosin në dyshekun rezistent nga zjarri.

Më pas mësuesi/ja ndez qesen e filtrit të palosur në secilin grup/çift.

Nxënësit vërejnë se materiali i djegur do të ngrihet në ajër.

Në të njëjtën kohë, duhet të merren të gjitha masat e sigurisë!

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit zhvillojnë diskutim për rezultatet e eksperimentit të kryer dhe identifikojnë djegien si një ndryshim i pakthyesëm i materialeve. Ata bëjnë një krahasim me djegien që ndodh gjatë zjarreve dhe nxjerrin përfundim se djegia, duke përfshirë edhe atë që ndodh gjatë zjarreve, shkakton një efekt të pakthyesëm në mjedis, gjatë të cilit lirohet një sasi e madhe nxehtësie, tymi dhe substanca të ndryshme toksike që kanë një ndikim të dëmshëm në mjedisin jetësor dhe botën e gjallë në të.

• REFLEKTIM

Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund ta ndërlidhni atë që keni mësuar me jetën tuaj të përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Hapësira dhe trupat qiellorë.

PËRMBAJTJA: Yjet - Furra.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN: Dielli.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Identifikon Diellin si yllin më të afërt me Tokën dhe si burimin e dritës dhe nxehtësisë.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Çdo grup/çift merr një kuti kartoni me kapak të shtrënguar, letër alumini, letër transparente, ngjitës të lëngshëm, shirit ngjitës, dy shkopinj druri, një pjatë, një copë çokollatë, gërshtë.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual rreth Diellit dhe ndikimit të tij në planetin Tokë. Pastaj diskutojnë se si mund ta përdorim nxehtësinë nga Dielli.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë për procedurën e krijimit të një të një furre shkollore nga energjia diellore.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Nxënësit marrin një kuti kartoni me kapak dhe bëjnë me kujdes një hapje në kapakun e kutisë, por lënë një kornizë pesë centimetra në pjesët anësore.

Mbulojnë të gjithë pjesën e brendshme me letër alumini (letra e aluminit mund të ngjitet).

Skajet e kutisë ngjiten me shirit ose me një lloj tjetër shiriti vetëngjites në mënyrë që të mos shpalosen nga kutia.

Nxënësit mbështesin kapakun e kutisë me shkopinj e drurit për të mos mbyllur kutinë.

Ata mbulojnë të gjithë hapjen e kutisë me një letër alumini transparente në mënyrë që nxehtësia të mos largohet nga kutia.

Nxënësit e vendosin furrën në drejtim të diellit.

Furra e vendosur në këtë mënyrë nxehet nga dielli për 30 minuta.

Nxënësit vendosin një pjatë me një copë çokollatë në furrën e nxehur tashmë.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit vërejnë se çokollata në furrën e nxehur shkrihet nën ndikimin e nxehtësisë.

Nxënësit arrijnë në përfundim se dielli është burim drite dhe nxehtësie.

• REFLEKTIM

Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund të zbatoni atë që e mësuat në jetën e përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

KLASA E KATËRT

TEMA: Karakteristikat fizike të Tokës.

PËRMBAJTJA: Kushtet klimatike dhe klima - Kapësi i shiut.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN: Moti, me re, me shi, re, reshje, shi, instrumente meteorologjike, matës shiu.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Identifikon elementet bazë të klimës (temperatura mesatare, sasia e reshjeve, drejtimi dhe shpejtësia e erës) dhe faktorët që e përcaktojnë atë (lartësia mbidetare, afërsia me detin).

- Emërton dhe njeh instrumentet meteorologjike dhe shpjegon zbatimin e tyre.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Secili grup/çift merr një shishe të madhe plastike, gërsërë, një vizore, markerë me ngjyra, një lugë druri/shkop druri, disa guralecë.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual rreth elementeve bazë të klimës dhe instrumenteve që masin sasinë e shiut që bie në një interval të caktuar kohor.

Pastaj ata diskutojnë se cilat burime mund të shërbejnë si "kapës" të shiut.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Më pas mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktivitetit.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Nxënësit e presin shishen plastike pothuajse në gjysmë.

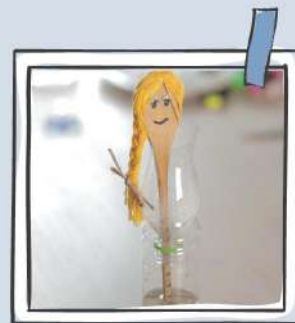
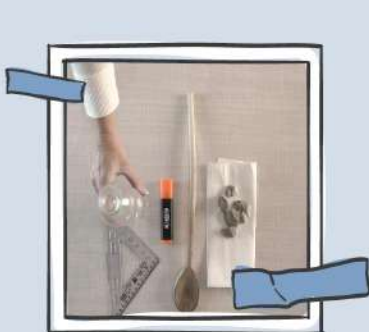
Në pjesën e poshtme, pra në fund të shishes, vendosin disa guralecë.

Pjesën e sipërme (majën e hapur të shishes) e përmbysin dhe vendosin në pjesën e poshtme të shishes, në fund të së cilës tashmë janë vendosur guralecë.

Në shkopin e drurit/lugën e drurit me vizore dhe marker vizatojnë një peshore matëse me centimetra/milimetra dhe e vendosin në shishe.

E dekorojnë shishen sipas dëshirës.

"Kapëset e shiut" i vendosin në oborrin e shkollës.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Pas një periudhe të caktuar (pasi bie shi), nxënësit matin sasinë e shiut të grumbulluar në shishe dhe regjistrojnë rezultatet.

Ata përdorin ujë të grumbulluar (depozitën e shiut) për të ujitur barishtet/bimët në shkollë.

• REFLEKTIM

Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund ta zbatoni atë që keni mësuar në jetën tuaj të përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Karakteristikat fizike të Tokës.

PËRMBAJTJA: Pasuritë natyrore dhe mbrojtja e tyre - Llojet e tokës.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN: Toka.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Shpjegon kuptimin e burimeve natyrore dhe përdorimin e tyre.

mbi mjedisin jetësor.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Secili grup/çift merr një gotë tokë humus, një gotë tokë argjilore, një gotë rërë, një copë stiropor, ujë sipas nevojës, katër gota plastike, një lugë dhe një shtresë për punë.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual rreth llojeve të tokës. Pastaj diskutojnë llojet e tokës dhe bëjnë supozime se cila tokë është e punueshme. Nxënësit diskutojnë se si mbeturinat ndikojnë në cilësinë e tokës/dheut.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Më pas mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktivitetit.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

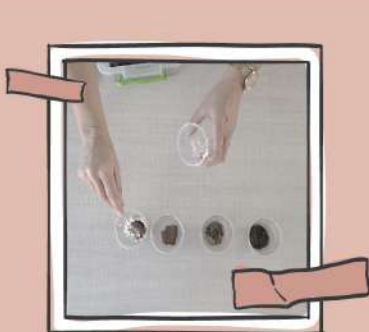
Aktiviteti nr. 1:

Në shtresën e punës nxënësit aplikojnë një lugë tokë argjilore, një lugë tokë ranore, një lugë tokë humus dhe një lugë përzierje dheu argjilor dhe topa stiropori (në raport vëllimi 1:1).

Më pas, mbi çdo grumbull dheu shtojnë pak ujë dhe përpiqen të formojnë një top me gishta.

Nxënësit vërejnë se:

- Nga balta e tokës mund të formohet një top që është shumë ngjithës;
- Nga toka ranore nuk mund të formohet një top;
- Mund të formohet një top nga toka humusore që është lehtësisht e thërrmueshme;
- Nuk mund të formohet një top nga përzierja e dheut argjilor dhe stiroporit (i cili nuk ka karakteristikat natyrore të tokës).

Aktiviteti nr. 2:

Nxënësit vendosin tri lugë të një lloji dheu në gota të ndryshme plastike dhe në gotën e katërt vendosin tre lugë nga përzierja e tokës argjilore dhe stiroporit. Ata shtojnë një vëllim të barabartë ujë në gota dhe më pas i lënë të qëndrojnë për rreth dy minuta.

Nxënësit vërejnë se në gotën me tokë ranore, uji qëndron në majë, ndërsa dheu qëndron në fund të gotës. Në gotën me tokë argjilore, uji qëndron gjithashtu sipër, ndërsa dheu qëndron në fund të gotës, por shumë pak nga dheu argjilor mbetet në sipërfaqen e ujit. Në gotën me tokë humus, uji përziehet në mënyrë të barabartë me tokën. Në gotën me një përzierje dheu argjilore dhe stiropor, një pjesë e stiroporit qëndron me dheun në fund dhe një pjesë noton në sipërfaqen e ujit.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit arrijnë në përfundim se toka humusore përziehet me ujin, ka një sasi të mjaftueshme ajri dhe për këtë arsye kultivohet lehtë dhe është pjellore.

• REFLEKTIM

Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund ta zbatoni atë që keni mësuar në jetën tuaj të përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Karakteristikat fizike të Tokës.

PËRMBAJTJA: Pasuritë natyrore dhe mbrojtja e tyre - Ujërat nëntokësor dhe ndotja e tokës dhe ujit.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN: Toka dhe uji.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Shpjegon kuptimin e burimeve natyrore dhe përdorimin e tyre.

- Thekson masat për mbrojtjen e burimeve natyrore (filtra në oxhaqet e fabrikave, trajtimi i ujërave të zeza, pyllëzimi, përdorimi i burimeve të ripërtëritshme të energjisë, selektimi dhe përpunimi/riciklimi i mbetjeve).

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Secili grup/çift merr rërë të lagur, një tigan (enë sipas dëshirës), ngjyrosje të kuqe ushqimore, një shishe ujë, letër kuzhine, shiringë mjekësore dhe spërkatës uji.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual rreth ndotjes së tokës dhe ujit. Më pas ata diskutojnë se si një ndotës mund të ndikojë si në ujë ashtu edhe në tokë dhe në mënyrat në të cilat përçohet ndotja.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Më pas mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktivitetit.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme. Ai/a jo i nxit nxënësit të diskutojnë dhe shpjegojnë rezultatet.

Aktiviteti:

Nxënësit shpërndajnë rërë në mënyrë të barabartë në një tas. Me ndihmën e gishtave formojnë një shtrat lumi në sipërfaqen e rërës në tas.

Në njërën anë të "bregut të lumit" me gishtat e tyre, formojnë një vrimë që simulon një pus.

Në shtratin e lumit, gradualisht mbushin lumin me ujë nga një shishe.

Nxënësit vërejnë se uji gradualisht zhduket, ndërsa në të njëjtën kohë gropa (pusi) mbushet. Shtojnë ujë derisa lumi dhe gropa të mbushen me ujë.

Vendosin copa të vogla letre kuzhine në ujin dhe vendosin ngjyra ushqimore mbi letër.

Copat e letrës paraqesin mbeturina.

Më pas, me ndihmën e një shiringe, e largojnë ujin gradualisht nga lumi, duke treguar ndryshimin e nivelit të ujit në periudha të ndryshme të vitit.

Mandej, simulojnë shiun që bie me ndihmën e një spërkatësi të ujit.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit vërejnë se uji dhe dheu rreth vrimës janë të ngjyrosura dhe arrijnë në përfundim se copat e letrës së kuzhinës dhe ngjyrave ushqimore (që veprojnë si ndotës) po ndotin si tokën ashtu edhe ujin (lumin).

Në fund, nxënësit nxiten të bëjnë një lidhje midis eksperimentit të kryer dhe ndotjes së tokës dhe ujërave në natyrë, si dhe të zhvillojnë diskutim për mënyrat e mbrojtjes së tyre nga ndotja.

• REFLEKTIM

Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund ta ndërlidhni atë që keni mësuar me ndodhitë në jetën tuaj të përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Karakteristikat fizike të Tokës.

PËRMBAJTJA: Pasuritë natyrore dhe mbrojtja e tyre - Turbina.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN: Uji, burime të ripërtëritshme të energjisë.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Thekson masat për mbrojtjen e burimeve natyrore (filtra në oxhaqet e fabrikave, trajtimi i ujërave të zeza, pyllëzimi, përdorimi i burimeve të ripërtëritshme të energjisë, selektimi dhe përpunimi/riciklimi i mbetjeve).

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Secili grup/çift merr një shishe plastike bosh, një shishe uji, gjashtë kashtë plastike për pije, gërshtë, një laps, një zinxhir (një mjet shpues), një shirit ngjitës (selotejp), një fije më të trashë dhe një enë/kovë bosh.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual për burimet e ripërtëritshme të energjisë. Pastaj ata diskutojnë se si energjia e ujit mund të përdoret për të prodhuar energji elektrike.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktivitetit.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Me ndihmën dhe mbikëqyrjen e mësime ndënesit, nxënësit e presin me kujdes shishen plastike përgjysmë. Pjesa e sipërme e shishes lihet mënjanë.

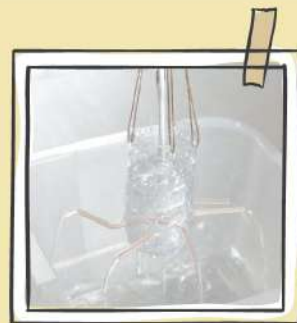
Me zinxhirin/patentin bëjnë gjashtë vrima në pjesën anësore të pjesës së poshtme të shishes.

Me ndihmën e një lapsi me majë zgjerojnë hapjet.

Nxënësit e presin çdo kashtë plastike përgjysmë, duke mbajtur pjesën ku është pjesa fleksibël me shirita dhe duke e vendosur pjesën tjetër të kashtës në koshin e plehrave.

Vendosin copat e kashtës plastike një nga një në secilën vrimë të bërë në një kënd të drejtë.

Vendosin disa shtresa shiriti vetë ngjitës rreth çdo kashte për të parandaluar rrjedhjen e ujit.

Në pjesën e sipërme të shishes së prerë, bëjnë tri hapje me ndihmën e zinxhirit.

Me ndihmën e një lapsi me majë zgjerojnë hapjet.

Presin tri pjesë fije për qepje me gjatësi 40 centimetra.

Çdo pjesë të fijes e kalojnë përmes një hapjeje dhe lidhin të dy skajet në një nyjë.

Bashkojnë tri pjesët e fijes me pjesën e katërt.

Sistemi i bërë në këtë mënyrë vendoset mbi një tas/kovë ose jashtë në oborrin e shkollës.

Mbushin ujë në shishe.

Uji fillon të dalë përmes kashtave të vendosura dhe shishja fillon të rrotullohet.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit zhvillojnë diskutim për rezultatet e aktivitetit të kryer dhe arrijnë në përfundim se kur uji rrjedh nga vrimat, energjia e tij e lëvizjes bën që shishja të rrotullohet.

• REFLEKTIM

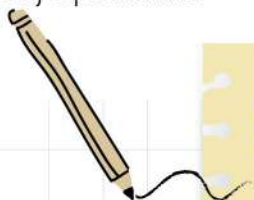
Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund ta zbatoni atë që keni mësuar në jetën tuaj të përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Karakteristikat e kafshëve dhe bimëve, si dhe ndarja e tyre

PËRMBAJTJA: Karakteristikat e kafshëve dhe bimëve - Avullimi.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN: Frymëmarrja.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Përshkruan karakteristikat e kafshëve dhe bimëve, si: frymëmarrja, lëvizja, ushqimi, ndjeshmëria, riprodhimi dhe rritja.
- Identifikon dhe shpjegon ndjeshmërinë e bimëve nën veprimin ekspozimit ndaj dritës si një stimul.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Tre bimë shtëpie të së njëjtës specie dhe moshë të ngjashme, qese plastike të zeza plehrash, llambë elektrike, shirita gome.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual për frymëmarrjen e bimëve. Ata diskutojnë se si bimët marrin frymë dhe si mund të vëzhgohet frymëmarrja e tyre.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Më pas mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktiviteteve.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Nxënësit i mbulojnë të tria vazot me qese plastike të zeza.

I lidhin me kujdes qeset në bimë me ndihmën e shiritave prej gome.

Njëra bimë vendoset direkt nën një llambë elektrike të ndezur.

Bima e dytë vendoset rreth 30 centimetra larg llambës.

Fabrika e tretë lihet mënjane në klasë larg llambës elektrike.

Bimën e tretë e lënë mënjane në klasë larg llambës elektrike.

Bimët, secila në një distancë të ndryshme nga llamba elektrike, lihen për rreth 30 minuta.

Pasi ka kaluar koha, nxënësit heqin qeset plastike nga bimët dhe vërejnë se pjesa e brendshme e qeseve është e lagur si pasojë e frymëmarrjes së bimëve.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit krahasojnë sasinë e pikave të ujit në qese dhe vërejnë ndryshim. Ata arrijnë në përfundim se bima që ishte më afër llambës elektrike lëshon sasi më të madhe të ujit, përkatësisht në atë qese ka më shumë pika uji. Nxënësit arrijnë në përfundim se nxehtësia nga llamba elektrike ndikon në frymëmarrjen e bimëve.

• REFLEKTIM

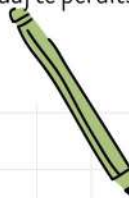
Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund ta zbatoni atë që keni mësuar në jetën tuaj të përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Karakteristikat e kafshëve dhe bimëve, si dhe ndarja e tyre.

PËRMBAJTJA: Ndarja e kafshëve dhe bimëve - Herbariumi.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN:

Bimë jo farore, bimë farore.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Bëhet ndarja e bimëve jo farore (myshk dhe fierin)
dhe në bimë farore (fasule, bizele, lenti (leqe), pisha, lis, ah, etj.)
dhe bën dallimet ndërmjet tyre.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME: Qese letre, letër gazete,
fletë të bardha të formatit A4, shirit ngjites, tullë ose presë,
letër herbariumi, doreza, gërsërë, lopatë e vogël për heqjen e bimëve.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit ndjekin një prezantim vizual rreth ndryshimeve midis bimëve pa farë dhe bimëve me farë.
Nxënësit diskutojnë se si riprodhohen bimët.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit në grup shkojnë në oborrin e shkollës dhe mbledhin lloje të ndryshme bimësh. Mësuesi/ja jep udhëzime për mbledhjen e saktë të bimëve që gjenden në oborrin e shkollës dhe udhëzime për të bërë një herbarium.
Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Nxënësit marrin udhëzime për mbledhjen e duhur të bimëve.

Mësuesi/ja tregon mostra të bimëve pa farë dhe me farë në oborrin e shkollës dhe në rrethinën e saj.

Kur nxënësit gjejnë një bimë barishtore, me ndihmën e një lopate të vogël, e gërmojnë me kujdes dhe e heqin me të gjitha rrënjët/ kërcellin e nëndheshëm, përkatësisht heqin të gjitha pjesët e bimës.

Në rastin e bimëve drunore, me ndihmën e gërsërëve, ata presin degë të vogla që përmbajnë gjethe dhe lule nga ajo bimë.

Të gjitha bimët e mbledhura i vendosin në një qese letre.

Pasi mblidhen bimët, nxënësit i kategorizojnë në bimë pa farë dhe me farë.

Nxënësit vendosin çdo bimë të mbledhur veçmas midis fletëve të gazetës dhe vendosin me kujdes një tullë ose objekt më të rëndë për të shtypur bimët.

Nxënësit duhet të marrin udhëzime të sakta për të bërë një herbarium. Nuk duhet një javë që çdo bimë të thahet. Gjatë procesit të krijimit të një herbariumi, është veçanërisht e rëndësishme të ndërroni gazetën/letrën çdo ditë gjatë tharjes, domethënë të ajrosni materialin e herbariumit.

Pasi bimët të jenë tharë, nxënësit i vendosin në letër herbariumi dhe ngjitin çdo bimë të tharë në një fletë letre të veçantë, duke u siguruar që të bashkojnë të gjitha pjesët e bimës së tharë.

Letra e herbariumit me bimët e thata të ngjitura vendoset në një dosje (folder) herbariumi.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit vërejnë shumëllojshmërinë e bimëve në mjedisin e tyre të afërt.

Identifikojnë dhe përshkruajnë ndryshimet midis bimëve pa farë dhe me farë.

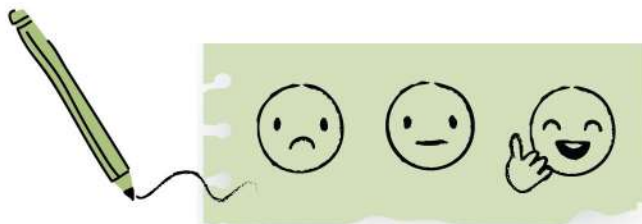
• REFLEKTIM

Çfarë bëmë sot?

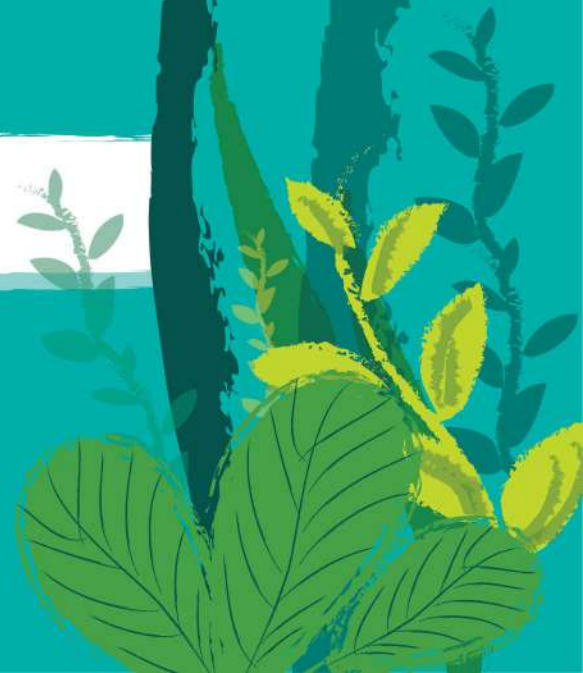
A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

KLASA E PESTË

TEMA: Karakteristikat natyrore-gjeografike të kontinenteve.

PËRMBAJTTJA: Relievi i kontinenteve - Vullkani

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN:

Vullkan, shpërthim, lavë, magmë, krater vullkanik, krater, kanal vullkanik.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Shpjegon formimin e vullkaneve dhe elementet e tyre.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Secili grup/çift merr një pako balte, kavanoz qelqi transparent, ngjyruar ushqimor të kuq, uthull alkooli të cilësisë ushqimore, sodë buke.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual rreth formimit të vullkaneve dhe shpërthimeve vullkanike. Më pas ata diskutojnë mënyrën e formimit të një vullkani, karakteristikat e tij dhe ndikimin e tij në reliev.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Më pas mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktivitetit.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Nxënësit aplikojnë argjilën rreth pjesës së jashtme të kavanozit për të bërë një model reliev të një vullkani.

Përmes hapjes, në kavanoz (që ka rolin e një tasi vullkanik) vendosin 20 mililitra uthull alkooli ushqimor dhe ngjyrë të kuqe ushqimore.

Nën mbikëqyrjen e mësime ndërmjetës, me një lëvizje të shpejtë, por të kujdesshme, në kavanoz shtohen dhjetë gramë sodë buke.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit zhvillojnë diskutim për rezultatet e eksperimentit dhe bëjnë një krahasim me krijimin e një vullkani dhe një shpërthimi vullkanik. Gjithashtu, diskutojnë se si vullkanet ndikojnë në krijimin e formës së tokës.

• REFLEKTIM

Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Karakteristikat natyrore-gjeografike të kontinenteve.

PËRMBAJTJA: Atmosfera - Barometri.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN: Ajri/presioni atmosferik, barometër.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Shpjegon elementet meteorologjike: temperaturën e ajrit, presionin atmosferik/ajror, lagështinë e ajrit dhe i lidh ato me instrumentet matëse përkatëse.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Kavanoz qelqi transparent, kapak gome, tub plastik/shop bamboje, copë kartoni/fletë e bardhë letre, shirit/çamçakëz gome, shirit ngjitës i lehtë/ngjitës universal.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual rreth presionit atmosferik dhe mënyrave për ta matur atë duke përdorur një barometër dhe diskutojnë mënyrat për të matur presionin e ajrit/atmosferës.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar.

Mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të krijimit të një barometri shkollor dhe përdorimit të tij.

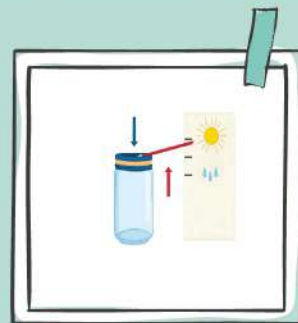
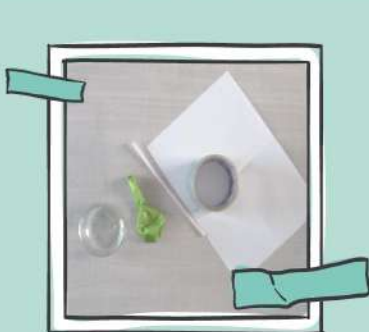
Çdo grup/çift kryen aktivitetin/eksperimentin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Nxënësit mbyllin hapjen e kavanozit transparent prej qelqi me një material të hollë (gome) elastik që shtrihet lehtë (një pjesë rrethore mund të pritët nga një tullumbace e fryrë me diametër më të madh se hapja e kavanozit). Nën hapjen e kavanozit, materiali shtrëngohet me një brez gome ose ngjitet me çamçakëz.

Mbi materialin elastik/kapakun e gomës që mbyll kavanozin, me shumë kujdes, nxënësit ngjitin njërën skaj të një tubi plastik/shkopi të lehtë bamboje në pozicion horizontal me një shirit ngjitës të lehtë diku në mes. Fundi tjetër i tubit plastik/shkopi bambu është i lirë.

Në një copë kartoni/fletë letre të bardhë, nxënësit vizatojnë një vizatim me një diell dhe një re në dy anët e kundërta në një distancë prej të paktën tri centimetra. Ata e lidhin kartonin/fletën e letrës vertikalisht.

Nxënësit e vendosin kavanozin në afërsi të kartonit/fletës së letrës në mënyrë që skaji i lirë i shkopi të kashtës/bambusë të jetë në gjysmë të rrugës midis resë dhe diellit, por pa prekur kartonin/fletën e letrës. Ata e shënojnë (shënojnë me laps) këtë vend në karton/fletë letre.

(Është e rëndësishme që kavanozi dhe kartoni/fleta e letrës të mos vendosen në një vend të ekspozuar drejtpërdrejt në diell, por në një vend që është vazhdimisht nën hije.)

Nxënësit në një periudhë të paktën dhjetë ditore “masin” presionin atmosferik, ndërsa rezultatet i regjistrojnë në fletoret e tyre.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit vërejnë se vendosja e tubit plastik/shkopi i bambusë në dy pozicione të ndryshme (diell dhe re) varet nga sasia e presionit atmosferik jashtë kavanozit, përkatësisht kur presioni atmosferik ulet dhe rritet shkakton ndryshime të sasisë së ajrit në tullumbace e cila gjë ndikon drejtpërdrejt në pozicionin e kashtës.

Nxënësit nxjerrin përfundojnë: Kur presioni atmosferik rritet, atëherë kapaku i gomës i kavanozit zbret, ndërsa shkopi i tubit/bambusë ngrihet drejt diellit. Kur presioni atmosferik ulet, atëherë kapaku i gomës së kavanozit ngrihet dhe shkopi i tubit/bambusë zbret drejt reve.

• REFLEKTIM

Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund ta zbatoni atë që keni mësuar në jetën tuaj të përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Karakteristikat natyrore-gjeografike të kontinenteve.

PËRMBAJTJA: Atmosfera - Shishe me kashtë plastike.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN: Temperatura e ajrit, termometri.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Shpjegon elementet meteorologjike: temperaturën e ajrit, presionin atmosferik/ajror, lagështinë e ajrit dhe i lidh ato me instrumentet matëse përkatëse.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Secili grup/çift merr një shishe të vogël plastike të pastër me kapak, ngjitës, një kashtë të hollë plastike për pije, ujë, ngjyra ushqimore, një qese të zezë plehrash, një llambë/poç elektrik të zakonshëm, gërshtë.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit diskutojnë mënyrat për të matur temperaturën, përfshirë temperaturën e ajrit.

Më pas vijon një paraqitje vizuale e temperaturës së ajrit dhe mënyrave të matjes së saj duke përdorur termometra të ndryshëm.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar.

Mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të krijimit të një termometri shkollor dhe përdorimit të tij.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Nxënësit bëjnë me kujdes një hapje në mes të kapakut të shishes plastike.

Nxënësit kalojnë kashtën plastike të pijes nga vrima e kapakut dhe e fiksojnë në kapak me ngjitës.

Nxënësit mbushin shishen plotësisht me ujë të ngjyrosur me ngjyra ushqimore.

Nxënësit mbyllin shishen me kapak përmes së cilës futet kashta plastike dhe ngjitet.

Para çdo aktiviteti, mësuesi/ja u kërkon nxënësve të japin supozimet e tyre për rezultatet që presin dhe të shpjegojnë pse mendojnë kështu.

Nxënësit vendosin pëllëmbët në anët e shishes dhe ndjekin lëvizjen e ujit të ngjyrosur përmes kashtës.

Nxënësit e mbështjellin shishen në një qese të zezë plehrash dhe e vendosin pranë një llambë të zakonshme ose në një vend të ekspozuar ndaj rrezeve të diellit.

Pas një kohe të caktuar, nxënësit ndjekin ndryshimet, përkatësisht ata ndjekin lëvizjen e ujit me ngjyrë nëpër kashtë.

Nxënësit vërejnë se kur nxehet, nën ndikimin e nxehtësisë, uji me ngjyrë fillon të lëvizë lart përmes kashtës plastike dhe verifikojnë supozimet e dhëna më parë.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Nxënësit arrijnë në përfundim se nxehtësia ndikon në ujin e ngjyrosur, e ngroh atë dhe ai fillon të lëvizë nëpër kashtë.

Nxënësit vërejnë dhe diskutojnë se si termometrat e lëngshëm masin temperaturën e ajrit.

• REFLEKTIM

Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund ta zbatoni atë që keni mësuar në jetën tuaj të përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Cikli jetësor i bimëve të lulëzuara.

PËRMBAJTJA: Fazat e ciklit jetësor të bimëve - Fara groshe.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN: Farë, mbirje, fidan, bimë e re.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Njeh dhe emërton fazat e rritjes dhe zhvillimit të bimës (farë, mbirje, fidan, bimë e re, bimë e rritur).

- Identifikon rritjen e bimëve në një fazë të caktuar të ciklit jetësor.

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Lloje të ndryshme farash (fasule, bizele, fara chia, kokrra gruri), kavanoz qelqi, pambuk, letër kuzhine.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual rreth ciklit jetësor të bimëve dhe fazat e mbirjes së bimëve. Nxënësit diskutojnë për rendin e zhvillimit të bimëve nga fara në fruta.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Më pas mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktivitetit.

Nxënësve u kërkohet të supozojnë rezultatet që presin dhe të japin një shpjegim.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Nxënësit mbushin kavanozin e qelqit me pambuk.

E shtrojnë pjesën e brendshme të kavanozit të qelqit me disa shtresa letre kuzhine në mënyrë që letra të jetë midis pambukut dhe pjesës së jashtme të kavanozit.

Disa fara të çdo lloji bime: fasule, bizele, fara chia dhe kokrra gruri vendosen midis letrës dhe pjesës së jashtme të kavanozit.

Nxënësit shtojnë me kujdes ujë në kavanoz derisa pambuku të jetë ngopur plotësisht me ujë.

Nxënësit vendosin kavanozat në skajet e dritareve të klasës.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Gjatë dhjetë ditëve në vijim nxënësit bëjnë vëzhgime dhe ndjekin ndryshimet që u ndodhin farave. Më pas krahasojnë rezultatet e marra me supozimet që kanë bërë, si dhe ndryshimet që kanë regjistruar gjatë rritjes së farave.

Nxënësit vërejnë se farat fillojnë të ndryshojnë në pamje dhe fillojnë të mbijnë e të rriten.

Nxënësit ndjekin zhvillimin e farave deri në formimin e një bime të re me gjethe.

Nxënësit arrijnë në përfundim se çdo lloj bime ka dinamika të ndryshme rritjeje dhe zhvillimi.

Nxënësit identifikojnë rritjen e një bime në fazën e mbirjes.

• REFLEKTIM

Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund ta zbatoni atë që e mësuat në jetën e përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Organizmat e gjalla dhe mjedisi jetësor.
PËRMBAJTJA: Ndikimi i njeriut në mjedisin jetësor - Ndotja.
NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN:

Ndotja.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Thëkson ndikimet negative të njeriut në mjedis
(shkaktimi i zjarreve, prerja e pyjeve, ndotja e ajrit, ujit dhe tokës).

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Secili grup/çift merr një pjatë plastike, fije peri, vazelinë, gërshtë.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual rreth mënyrave se si njerëzit e ndotin ajrin.
Ata më pas diskutojnë mënyrat se si mund të vëzhgohet dhe matet ndotja e ajrit.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Më pas mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë për realizimin e aktivitetit "Matësi i Ndotjes së Ajrit".

Nxënësit duhet të bëjnë një supozim për rezultatet që presin dhe të shpjegojnë pse mendojnë kështu. Ata i regjistrojnë supozimet në fletoret e tyre.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

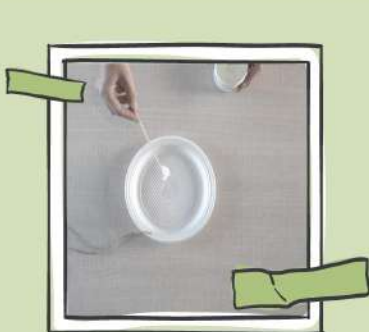
Aktiviteti:

Nxënësit bëjnë me kujdes një vrimë në kornizën e jashtme të enës plastike.

Ata kalojnë një fije peri përmes vrimës.

Aplikojnë një shtresë të hollë, të barabartë vazelinë në sipërfaqen e enës.

Më pas "Matësi i Ndotjes së Ajrit" ngjitet mirë në fasadën e jashtme të shkollës dhe lihet jashtë për tre ditë.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Për tri ditët e ardhshme nxënësit vëzhgojnë dhe ndjekin sipërfaqen e enës.

Pas përfundimit të aktivitetit, nxënësit shënojnë se çfarë grimcash janë ngjitur në sipërfaqen e enës.

Mësuesi/ja iu paraqet një enë të pastër para nxënësve.

Nxënësit diskutojnë ndryshimet midis një ene të pastër dhe enëve me titull "Matës të Ndotjes së Ajrit".

Nxënësit krahasojnë rezultatet e marra me supozimet që kanë bërë dhe i regjistrojnë ato. Ata diskutojnë dhe nxjerrin një përfundim se ajri përmban shumë ndotës.

Në fund nxënësit të ndarë në grupe të vogla u përgjigjen pyetjeve se si ndikon njeriu në ndotjen e ajrit. I shënojnë përgjigjet në fletoret e tyre dhe më pas ia paraqesin të gjithëve. Më pas zhvillojnë diskutim se si mund të zvogëlohet ndotja e ajrit.

• REFLEKTIM

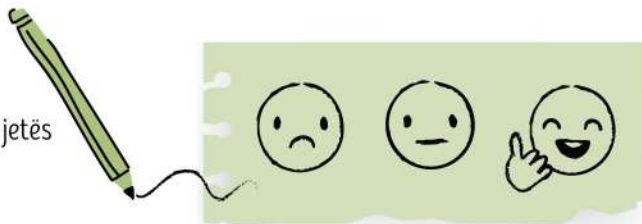
Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund ta ndërlikohet atë që e mësuat me shembuj të jetës së përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Organizmat e gjalla dhe mjedisi jetësor.
PËRMBAJTJA: Ndikimi i njeriut në mjedisin jetësor - Zjarri.
NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN:

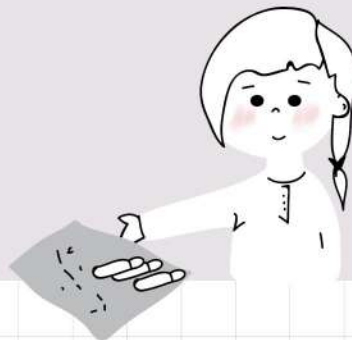
Zjarret, shkatërrimi i pyjeve.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Thekson ndikimin negativ të njeriut në mjedisin jetësor (shkaktimi i zjarreve, prerja e pyjeve, ndotja e ajrit, ujit dhe tokës).

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Secili grup/çift merr letër hamer dhe fllomasterë.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual rreth ndikimit të zjarreve në pyje dhe organizmave të gjallë që jetojnë në pyje. Më pas ata diskutojnë se si zjarret ndikojnë në natyrë dhe cilat janë pasojat për mjedisin.

• AKTIVITETE KRYESORE

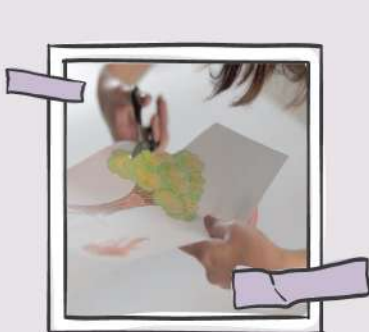
Nxënësit ndahen në grupe të vogla. Grupet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Më pas mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve dhe një përshkrim të qartë të aktivitetit.

Secili grup kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i nxit ata të mendojnë dhe diskutojnë.

Aktiviteti:

Nxënësit shikojnë një video prezantim (video të shkurtër) për një zjarr në pyll. Videoja projektohet vazhdimisht gjatë aktivitetit. Në fakt, nëpërmjet teknikës së stuhisë së ideve, secili grup duhet të listojë dhe regjistrojë në letër hamer shkaqet e zjarreve në pyje dhe të bëjë një marrëdhënie shkak-pasojë midis zjarreve dhe gjallesave, për shembull: kur digjet një pemë, prishet foleja, kur foleja shkatërrohet, zogu humbet shtëpinë e tij dhe nëse largohet nga pylli, pylli humb botën e gjallë. Marrëdhënien midis shkaqeve të zjarreve dhe kafshëve të egra në pyll e paraqesin në hamer me ndihmë të shigjetave, duke treguar marrëdhëniet shkak-pasojë dhe pasojat që kanë zjarret në pyje dhe për botën e gjallë.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Liderët e grupeve i paraqesin idetë grupit të tyre.

Të gjithë nxënësit i diskutojnë idetë.

Nxënësit arrijnë në përfundim se zjarret kanë pasoja të pakthyeshme për pyjet dhe botën e gjallë.

Nxënësit vërejnë se pasojat e zjarreve në pyje janë të ndërlydhura.

Në fund, nxënësit, të ndarë në grupe të vogla, u përgjigjen pyetjeve se si një person mund të shkaktojë zjarr në pyll dhe çfarë masash duhen marrë për të mbrojtur pyjet nga zjarret. Ata i shënojnë përgjigjet në fletoret e tyre dhe më pas i paraqesin përgjigjet e tyre para të tjerëve.

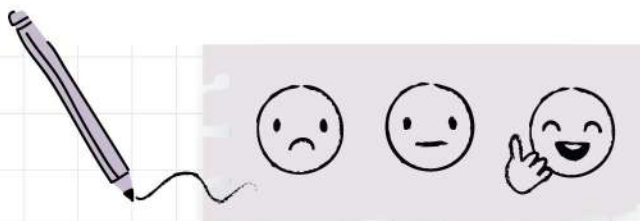
• REFLEKTIM

Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Organizmat e gjalla dhe mjedisi jetësor.

PËRMBAJTJA: Ndikimi i njeriut në mjedisin jetësor - Fleta e bardhë e ricikluar.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN:

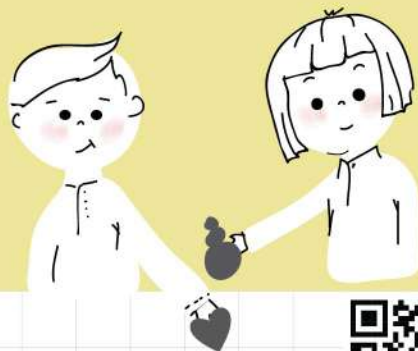
Ripërdorimi, riciklimi.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Thekson aktivitetet njerëzore për mbrojtjen e mjedisit (reduktimi, ripërdorimi dhe riciklimi, përdorimi i burimeve të ripërtëritshme të energjisë).

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Fije letre të përdorura, enë plastike, gazë, ujë, ibrik (bokal) elektrik, letër për pjekje.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual për mbrojtjen e mjedisit nga ndotja duke ripërdorur dhe ricikluar materiale të ndryshme.

Ata diskutojnë mënyrat se si mund të ripërdoren materiale të ndryshme.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Më pas mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktivitetit.

Çdo grup/çifte kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Në fund të një ene plastike vendoset një gazë që do të përputhet me madhësinë e enës plastike.

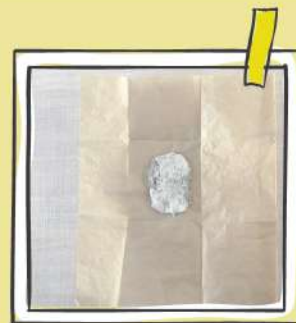
Në enën plastike mësuesi/ja vendos ujë mesatarisht të ngrohtë (të ngrohur në rreth 40 °C).

Nxënësit marrin letrën e përdorur dhe e zhysin në ujin e enës plastike.

Letra qëndron e zhytur në enë për dhjetë minuta.

Nxënësit e ngrenë me kujdes letrën duke përdorur gazën.

Ata shtrydhnin ujin nga letra duke përdorur gazë dhe e formojnë top nga ajo.

Masën me letër të shtrydhur e shtrijnë në mënyrë të barabartë në letër furre kuzhine në formë drejtkëndëshi. Masa e letrës vendoset në diell ose nën një llambë elektrike për t'u tharë.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Të nesërmen nxënësit bëjnë forma nga përzierja e tharë e letrës.

Nxënësit zhvillojnë diskutim për riciklimin dhe ripërdorimin e letrës dhe materialeve të tjera dhe nxjerrin përfundim se ripërdorimi dhe riciklimi i materialeve janë një nga mënyrat për të mbrojtur mjedisin nga ndotja.

• REFLEKTIM

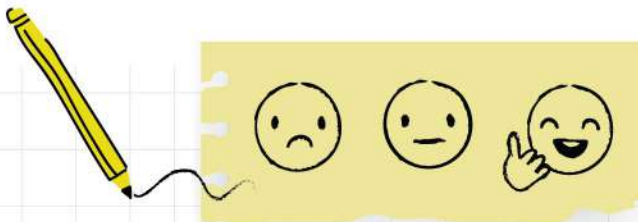
Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund ta zbatoni atë që e mësuat në jetën e përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

TEMA: Organizmat e gjalla dhe mjedisi jetësor.

PËRMBAJTJA: Ndikimi i njeriut në mjedisin jetësor - Fleta e gjelbërt e ricikluar.

NOCIONE QË DUHET TË MIRATOHEN: Ripërdorimi, riciklimi.

NDËRLIDHJA ME STANDARDET E VLERËSIMIT:

- Thekson aktivitetet njerëzore për mbrojtjen e mjedisit (reduktimi, ripërdorimi dhe riciklimi, përdorimi i burimeve të ripërtëritshme të energjisë).

PAJISJET DHE MJETET E NEVOJSHME:

Fletë të përdorura, gotë plastike me ujë, tas plastik, blender, ngjyruar ushqimor, fara majdanozi, borzilok etj., sitë, letër furre për pjekje, shtresë pune.

• SKENARI I ORËS

• AKTIVITETE HYRËSE

Nxënësit shikojnë një prezantim vizual për mbrojtjen e mjedisit nga ndotja duke ripërdorur dhe ricikluar materiale të ndryshme.

Ata diskutojnë mënyrat se si mund të ripërdoren materiale të ndryshme.

• AKTIVITETE KRYESORE

Nxënësit ndahen në grupe/çifte të vogla. Grupet/çiftet marrin mjetet e nevojshme për të punuar. Më pas mësuesi/ja jep udhëzime të qarta për punën e grupeve/çifteve dhe një përshkrim të hollësishëm e të qartë të aktivitetit.

Çdo grup/çift kryen aktivitetin.

Mësuesi/ja monitoron punën e nxënësve, i drejton dhe i ndihmon nëse është e nevojshme.

Aktiviteti:

Nxënësit e grisin letrën e përdorur në copa të vogla.

Në mënyrë alternative, çdo grup/çift vendos letrën në një blender dhe shton ujë derisa letra të mbulohet (për rezultate më të mira, mund të përdoret ujë i nxehtë i ngrohur në rreth 40°C).

Mësuesi/ja për çdo grup/çift e fut në blender përzierjen e letrës dhe ujit.

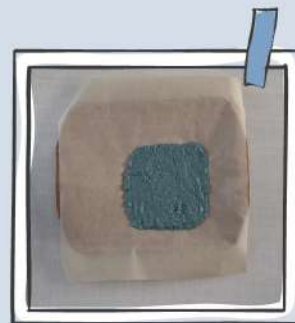
Nxënësit vendosin përzierjen e letrës që rezulton në një enë plastike dhe shtojnë farat sipas dëshirës së tyre.

Nëse dëshirojnë, nxënësit mund të shtojnë ngjyrosje ushqimore nëse përzierja e letrës është me ngjyrë të fortë.

Përzierja e letrës vendoset në një sitë dhe shtypet për të shtrydhur ujin.

Përzierja e letrës së shtrydhur vendoset në mënyrë të barabartë në letër furre kuzhine në formë drejtkëndëshe.

Përzierja e letrës vendoset në diell ose nën një llambë elektrike për t'u tharë.

• AKTIVITETE PËRMBYLLËSE

Të nesërmen nxënësit bëjnë forma nga përzierja e tharë e letrës.

Nxënësit zhvillojnë diskutim për riciklimin dhe ripërdorimin e letrës dhe materialeve të tjera dhe arrijnë në përfundim se ripërdorimi dhe riciklimi i materialeve janë një nga mënyrat për të mbrojtur mjedisin nga ndotja.

• REFLEKTIM

Çfarë bëmë sot?

A ju duk interesant aktiviteti?

Çfarë mësuat?

Si mund ta zbatoni atë që keni mësuar në jetën tuaj të përditshme?

Si u ndjetë në klasë? (rrethoni)

